

AKTUALNO VPRAŠANJE

Analična ocena delovnih mest v gospodarskih organizacijah je sila pomembna gospodarsko politična naloga, katere uresničitev naj prispeva k upostavitvi sodobnejše industrijske organizacije dela. Ko smo se pozanimali o tem, kako to nalogo uresničujemo v kranjskem okraju, nam je tajništvo za delo OLO sporočilo naslednje:

Do konca junija je v 63 gospodarskih organizacijah na področju industrije in prometa popisanih in opisanih

končalo 1. fazo analitične ocene, t. j. popis in opis delovnih mest. 36 podjetij; nekatere gospodarske organizacije se že lotevajo naslednje faze, t. j. analize delovnih mest.

Večina podjetij se resno loteva tega dela. Opaziti pa je tudi nekaj vrzeli. Opis posameznih delovnih mest v nekaterih podjetjih je preskopen, ker ne omogoča dovolj jasne podobe tehnološkega procesa proizvodnje v podjetju. Predvsem pa so sindikalna vodstva v nekaterih podjetjih premalo seznanjena z rezultati opisa in popisa delovnih mest. V celoti je

lovnih mest in to akcijo ponekod nezadostno spremljajo oziroma podpirajo s tem, da bi tolmačili ljudem ekonomski pomen in namen analitične ocene delovnih mest. Zato se ponekod pojavlja to, da smatrajo analitično oceno delovnih mest le kot sredstvo za ozko, enostransko reševanje tarifnih problemov, ne pa predvsem kot ustvarjanje solidnejših temeljev, ki naj omogočajo upostavljanje sodobnejše organizacije dela.

AKTUALNO VPRAŠANJE

KLUBI MLADIH PROIZVAJALCEV

Trenutno so na Gorenjskem štirje klubi mladih proizvajalcev — v Zeleni Jesenici, »Iskri« in »Savi« v Kranju ter v »Peko« v Trzinu. Skupno pa je bilo formiranih sedem klubov. Prav je, da mladina, ki je doslej delala v klubih, prenese svoje izkušnje tudi na druge, kajti povsod stremijo mladi ljudje za tem, da si izpopolnijo in pridobijo strokovno znanje, kakor tudi znanje, s katerim bodo lahko sodelovali pri upravljanju podjetij, skratka hočejo in morajo postati dobri proizvajalci in upravljalci.

Član OK LMS Ludvik Slamnik je na nedavnem posvetu zastopnikov klubov mladih proizvajalcev z Gorenjske v Gozd Martuljku poudaril predvsem potrebo po načrtnem vzgajanju mladih ljudi. Program kluba mladih proizvajalcev naj ne bi bila le predavanja in ekskurzije, temveč naj bi se v klubih mladi ljudje spoznavali z vsemi problemi podjetja, v klubih naj bi jim tolmačili prakso, podprto s teorijo.

Dogaja se, da v delavski svet izvoljeni mladinec ali mladinka še nima dovolj širokega obzora, da bi lahko uspešno sodeloval v razpravah. Takim je treba pomagati, kar je dolžnost vodstev političnih organizacij v podjetju. Precej že pomeni, če mladinec sedi pri sejah delav-

skega sveta in sledi razpravam. Ni pa prav, da ga zapostavljamo ali celo obsojamo, če si ne upa razpravljati tako kot starejši tovariši. Tudi med starejšimi je mnogo takih, ki imajo že mnogo izkušenj, pa prav tako često molčijo. Osnovno je, da vsako razume bistvo in da tudi v svoji okolici pravilno uveljavlja gospodarsko politiko svojega podjetja in gospodarstvo celotne družbe.

Na posvetovanju so nekateri menili, da ni nujno, da mora v slehernem podjetju obstajati klub mladih proizvajalcev, kajti to je le ena izmed oblik dela mladinske organizacije. V majhnih podjetjih je brez pomena ustanavljati klube, kjer bi bili eni in isti mladinci tako v klubih kot v mladinski organizaciji. Napačno pa je mišljenje nekaterih članov kluba iz »Iskre«, ki mislijo, da je boljše, če jih je v klubu čim manj. V »Iskri« so se omejili na 38 članov in menijo, da delo ne bi bilo toliko uspešno, če bi jih bilo več. Vemo pa, da je v podjetju zaposleno okoli 900 mladine. Morda bi bilo dobro organizirati več takih skupin, člani sedanjega kluba pa naj bi jim posredovali svoje izkušnje in tudi nove naloge. Morda bi to organizirali po obratih.

Poj.

GLAS

GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. — ŠT. 57 — CENA DIN 10.—

Kranj, dne 26. julija 1957

FRANC PUHAR: OB 1. AVGUSTU

V časih gospodarske krize, načrtnega vdiranja tujega kapitala, bogatitve domačih mogotcev in čedalje hujšega razrednega izkoriščanja se je Kranj iz trgovskega, obrtniško-kmečkega mesta spreminjal v industrijski kraj. Posledica tega je bila, da se je v Kranju že pred drugo svetovno vojno porajala nova, močna napredna sila, delavski razred. V boju za kruh, obstoj ter življenjske pravice se je mladi, na

pol kmečki proletariat Kranja oblikoval, utrjeval in organiziral, s stavko tekstilnih delavcev leta 1936 pa dokazal svojo moč in enotnost.

Vdor nemških in italijanskih tolp aprila 1941 in poraz prodane starojugoslovske vojske ni presenetil Kranja in njegovih naprednih sil. V tistih težkih, usodnih dnevih je krmilo dogajanja prevzela v roke že pred vojno

izkušena in z delom obogatena Komunistična partija.

Komaj započetu terorju fašističnega režima, ki se je krvavo zrcalil v preseljevanju, zaporih, streljanju talcev in kratekju osnovne človeške dostojnosti in svobode, je KP organizirala veličasten in za našo zgodovino svetel odpor. Dne 22. VII. 1941 je nastopil dan vstaje. Komaj teden dni za tem so na področju kranjske občine že počili prvi strelji iz pušk prvoborcev. Dne 1. avgusta je bil zadan prvi udarec zelenim prinašalcem zatiranja in nasilja, Hitlerjevim pristašem in podivjanim krvoločkom, ki so nas na svojevrstno »znanstveni« podlagi priznali le za podljudi. Zaradi tega lahko upravičeno ta dan praznujemo kot naš praznik — občinski praznik vstaje.

Sestnajsta obletnica vstaje nam kliče v spomin žive slike veličasnega in krvavega boja naših ljudi. Hkrati pa moramo vedeti, da smo s to vstajo, ki jo je kronala veličastna zmaga, preživeli tudi težko revolucionarno obdobje, da smo s tem bojem postavili nove in prve temelje, na katerih gradimo politično in gospodarsko povsem novo socialistično družbeno ureditev. Dvanajst let povojne dobe predstavlja nadaljevanje revolucionarnega boja in zmage vseh naprednih sil, ki so že pred šestnajstimi leti stopile v prve vrste borcev za novi red in življenje.

Kranj s svojo okolico je dobil v povojnih letih popolnoma novo podobo. Izredno hiter razvoj industrije po vojni je povečal število zaposlenih. Pred vojno je bilo v Kranju zaposlenih 5000 delavcev in uslužbencev, zdaj pa jih je na področju občine preko 13.000. Vzporedno s tem zaznamujemo nagel

razvoj na področju zdravstva, socialne politike, šolstva, kulture itd. Vse to pa predstavlja hkrati pestro in težavno problematiko komunalne samouprave. Le-ta pa je v rokah javnosti, saj v občinskem odboru, raznih svetih, komisijah, krajevnih odborih, stanovskih in potrošniških svetih ter šolskih odborih sodeluje več kot 1000 prebivalcev občine.

Podobno je tudi v proizvodnji. Upoštevanje delavskih svetov je položaj delavca kot osnovnega proizvajalca postavil v povsem novo vlogo. Zastrašeni, skromni delavec, ki se je tresel za svojo mezdo, ki je pred vrati industrijskih mogotcev še pred šestnajstimi leti prosil za delo, se je zdaj postavil na mesto človeka, ki v proizvodnji sodeluje, v njej odloča in nosi tudi odgovornost. Revolucija in povojno obdobje sta končno prinesla delovnim ljudem odločujočo družbeno vlogo, iz katere izžareva najmočnejši vir politične moči naše socialistične družbe.

Tako hiter razvoj zadnjih dvanajstih let je rešil nešteto ekonomsko-političnih in socialnih vprašanj. Vzporedno s tem pa je zaradi močno spremenjene strukture prebivalstva sprožil nove probleme na vasi in v mestu. Ta problematika se v mestu še hujše kaže v tek že v času veličasnega narodnopedu stanovanj, šol, prometa, obrti, trgovine itd. Tudi od vlaganja sredstev v te vrste investicije je naše in se spomniti vseh prvoborcev in junov gospodarstvo odvisno in bo prav na nakov, ki so izkrcavali na začetku te tem še potrebno mnogo storiti.

Te in še nešteto novih oblik življenja se porajajo postopoma in so odsev zavesti in dela, borbe novih moči z zaostalimi odmirajočimi silami. Nešteto novih in naprednih družbenih sprememb je lahko opaziti v vsakodnevnem življenju. Ta proces graditve novih družbenih odnosov prehaja že v zavesi naših ljudi in se vključuje v njihovo življenje. Vsi uspehi pri graditvi industrije, večanju proizvodnih sil, komunalnih ureditvah in pri razvijanju družbenih odnosov so sad revolucije, so moralno-politična šola, ki nenehno potrjuje pravilnost našega boja in dela v ustvarjanju nove socialistične družbe.

Moč naših proizvodnih sil, zavest našega človeka in splošni ekonomski pogoji nam narekujejo, da moramo iti po tej poti naprej. Imamo pogoje, da, upoštevajoč potrebe celotne naše socialistične skupnosti, večamo materialno osnovo našemu delovnemu človeku in mu postopoma izboljšujemo življenjske pogoje.

Vsi ti uspehi v tvorbi nove družbe in novega življenja delovnega človeka, ki so brez primere, pa imajo svoj začetek že v času veličasnega narodnopedu stanovanj, šol, prometa, obrti, osvobodilnega boja. Zato smo dolžni dostojno proslaviti naš občinski praznik in se spomniti vseh prvoborcev in junov, ki so izkrcavali na začetku te velike poti, po kateri zdaj hodimo.

TOD SO SE BILI, ZROČ V BODOČE DNI...

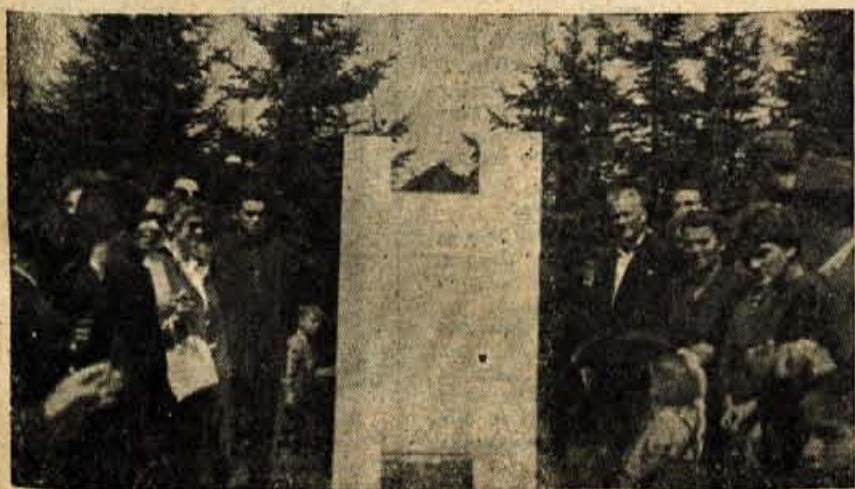
V ponedeljek so odkrili na Pokljuki spomenik 79 padlim borcem

V ponedeljek, na praznik Dneva vstaje našega naroda, so na Pokljuki odkrili spomenik 79 padlim borcem III. bataljona Prešernove brigade. Spomenik so odkrili v neposredni bližini nekdanjega hotela »Lovec« kjer so izkrcavali borci tega bataljona.

Kljub nedeljskim močnim nalivom, se je v ponedeljek vreme zvedrilo. Mnogi Gorenjci so izkoristili lepo vreme in so napotili peš, s kamioni ali drugimi prevoznimi sredstvi v ta oddaljeni kraj, sredi bujnih smrekovih gozdov. Nič se ne motim, če trdim, da je bilo na prireditvi več kot 2000 ljudi. Med njimi smo videli tudi ugledne predstavnike našega javnega in politič-

gade, ki je truden in premočen po naporu pohoda legel k počitku, pa je bil izdan in napaden v najkritičnejšem trenutku. Le nekateri so se rešili, ostalim pa je postal takratni hotel »Lovec« grobnica. Po enominutnem molku in izstrelitvi treh častnih salv, so predstavniki številnih organizacij in društev položili ob spomenik vence. Spokojno tišino, ki vlada v tem delu naše lepe domovine, so za ta dan prekinili glasovi godbe, harmonikarjev, otrok in drugih. Med tem je priletelo še letalo ALC iz Lesc in odvrгло venci.

Spomenik stoji na lepem pobočju, porašenem z mladimi smrekami, vse naokrog pa so obširni gozdovi, planine

nega življenja, predsednika Zveze sindikatov Jugoslavije Djura Salaja, člana Glavnega odbora SZDL tov. Staneta Kavčiča, Franca Perovška, Alberta Jakopiča-Kajtimirja, predsednika Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS tov. Jožeta Rusa in številne predstavnike Okrajnega ljudskega odbora in okrajnih političnih forumov.

Na svečanosti so sodelovali tudi jeseniška godba na pihala, ki je po prireditvi koncertirala na prostem, recitatorji Prešernovega gledališča iz Kranja ter vod pripadnikov JLA.

Spomenik je odkril predsednik OO ZB NOV tov. Ivan Bertonec-Johan in v kratkem govoru orisal potek takratne borbe III. bataljona Prešernove bri-

in le nekaj sto metrov tod znani »Sporhotel« na Pokljuki. Spomenik sestavljajo trije stebri v obliki našega simbola, na zadnjem, širšem stebri pa je napis: »TOD SO SE BILI, ZROČ V BODOČE DNI DA MIR BI IMEL TI, KI HODIŠ TOD, ZDAJ GA IMAŠ — TU GORI TI, ONI TAM SPED.« Ko stojiš pred spomenikom in prebiraš te vrstice, se ti pogled zazre v daljavo in obstane na našem očaku — Triglavu. Ta dan pa je bil še posebno veličasten in lep, bil je pokrit z novim snegom, kot slavnostno tanci, kot bi se zavedal, da se mora za to priložnost, ko naš narod slavi svoj Dan vstaje, tu na tem mestu pa odkriva spomenik naši veliki borbi, odeti v slavnostno oblačilo.

J. P.

naš razgovor

V planinah ni dolgčas

Pred kratkim so v Dragi pri Begunjah odprli novo planinsko postojanko. Obiskali smo njene oskrbnika, 32-letnega Tinčka Smida, in se takole pogovorili z njim.

»Je to vaša prva oskrbniška služba?«

»O ne, 10 let sem bil oskrbnik v Roblekovem domu na Begunjsčici.«

»Deset let? Pa vam ni bilo nikoli dolgčas?«

»Na Robleku ni bilo nobenemu človeku dolgčas!«

Potem nam je Smidov Tinček povedal kratko zgodovino nove kočje v Robleku. Pred mesecem in pol ni bilo še ničesar, razen temeljev stare smučarske kočje, ki so jo med vojno požgali Nemci. Zdaj je kočja v glavnem dogra-

jena. Še letos bodo dokončali s sobe s 16 ležišči, drugo leto pa steklen salon, plavalni bazen in garažo. Sredi doline pripravljajo s sodelovanjem Botaničnega inštituta ljubljanske Univerze lepo urejen botanični vrt.

Tovariš Smid nam je tudi povedal, da so vsi trije, ki delajo v novi kočji in skrbijo za udobnost gostov, uslužbenci »Elana« iz Begunj. To pa zaradi tega, da bo kočja v začetku poslovala s čim manjšimi stroški. Tudi sicer je poslovanje nove kočje zastavljeno kar se da trezno in premišljeno, tako da uspeh — tudi finančni — gotovo ne bo izostal.

Se bi se pogovarjali, ampak Tinčka je poklical družba, ki je sedela na ploščadi pred kočjo, pa se je oprostil in odšel. mm

Na tečaju GRS na Korančici

TE DNI PO SVETU

△ Odbora Gospodarsko - socialnega sveta sta sprejela več priporočil za nadaljnjo dejavnost svetovne skupnosti na tem pomembnem področju. Na predlog Jugoslavije in Francije je odbor soglasno sprejel poročilo komisije za socialna vprašanja in odobrili program dela te komisije za leta 1957-1959. Socialni odbor je v sredo po daljši razpravi zavrnil Sovjetski osnutek resolucije, ki izraža upanje, da bodo SZ, ZDA in Velika Britanija dosegle sporazumno opustitev atomskih eksplozij. Večina se je postavila na stališče, da ECOSOC ni pristojen za to, da se ukvarja s tem vprašanjem in da je treba to prepustiti ožjemu odboru razorožitvene komisije. Predstavnik Jugoslavije je, ko je podpril Sovjetski predlog, izjavil, da ni moč razpravljati o sodobnih socialnih vprašanjih, pri tem pa zanemarjati nevarnost atomskih poskusov, ki ogrožajo življenjske koristi človeštva.

△ Podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Aleksander Ranković, predsednik Ljudske skupščine Srbije Jovan Veselinović in državni podsekretar za narodno obrambo Otmir Kreačić s soprogi so prispeli v sredo iz Švedske v dansko glavno mesto Kjööbenhavn.

△ V Damasku se mudil jugoslovanska trgovinska delegacija, ki se bo s sirskimi predstavniki razgovarjala o razširitvi blagovne menjave med obema deželama. Med drugim se bodo na teh razgovorih dogovorili o dobavah nekaterih vrst žita Jugoslaviji.

△ 23. julija je bila v Kairu proslava pete obletnice egiptovske revolucije. Slavje se je začelo z veliko vojaško paradno ob prisotnosti predsednika republike Naserja. Parada, ki je trajala tri ure, je bila zaključena z nizkim preletom eskadril egiptovskega letalstva.

△ Napočil je tretji teden, odkar se je začela v Franciji velika stavka malone 100 tisoč bančnih uslužbencev, ki zahtevajo zvišanje minimalnih plač za 12%. Predstavniki bank so v sredo ponudili zvišanje plač za 3%, kar pa je vodstvo vseh štirih glavnih francoskih sindikatov, ki vodijo stavko, zavrnilo. Stavkovni val je zajel tudi nad 50 tisoč uslužbencev in ječarjev v francoskih zaporih. Stavkati so začeli tudi cariniki na prelazih v Švico in Italijo, medtem ko stavka carinske osebje na pariških letališčih že deset dni. Vse kaže, da bo začelo stavko tudi nad 150 tisoč delavcev in uslužbencev francoskih nacionaliziranih plinskih in električnih central in transformatorskega omrežja, ker so bile vse njihove zahteve po zvišanju plač odbite.

△ Jugoslovanski veleposlanik na Poljskem Milorad Milatović in pomočnik poljskega ministra za kulturo in umetnost Edvard Mazec sta v sredo v Varšavi podpisala plan o izpolnitvi pogodbe o kulturnem sodelovanju v letu 1957 med Jugoslavijo in Poljsko. Plan določa med drugim izmenjavo znanstvenih delavcev, lektorjev in študentov, nadalje umetniških in gledaliških skupin, kakor tudi organizacijo kulturno - prosvetnih razstav.

△ 24. julija opoldne je prišlo v Nevadi do devetih poskusov atomske eksplozije, ki ji je prisostvovalo okrog 700 vojaških strokovnjakov. Moč te bombe cenijo na 10.000 kg trinitrotolola.

LJUDJE IN DOGODKI
FRANCOSKI VOZ
NA ALŽIRSKEM KLANCU

V francoski skupščini se je teden dni začela že tretja razprava o alžirskem problemu, odkar se je pred letom in pol minister rezident za Alžir Lacoste lotil »pomirjevanja« Alžira s silo. Toda vsa ta politika nasilja doslej razen prelivanja krvi ni dala nobenega drugega rezultata. To priznava med vrsticami tudi uradno sporočilo in celo potrjuje, da na političnem področju niso dosegli nikakršnega napredka in da alžirsko prebivalstvo še nadalje množično podpira alžirsko osvobodilno gibanje. Poročilo sicer govori o uspehih na vojaškem področju. Toda kakšni so ti uspehi? Proti kakim 25.000 alžirskim upornikom se bori moderno opremljena francoska vojska, ki šteje nič manj kot pol milijona vojakov. Kljub tako očitnemu nesorazmerju v oboroženih silah, saj pride na enega alžirskega vojaka kar 20 francoskih vojakov, se osvobodilni boj nadaljuje, ker ga podpira vse alžirsko ljudstvo.

Proti tej sili vsega naroda ne pomagajo niti velikanska sredstva, ki jih vlaga Francija v ta že vnaprej izgubljeni boj. — Dnevno troši francoska vlada blizu 2 milijardi frankov za nadaljevanje alžirske vojne in to doslej brez vsakega haska.

Kljub temu pa vlada terja od parlamenta, naj odobri podaljšanje posebnih pooblastil generalnemu rezidentu v Alžiru, se pravi zloglasnih ukrepov »pomiritev«, s katerimi nasilno dušijo svobodoljubno težnjo alžirskih Arabcev. Skupščina je na to treznejše odgovorila in znatno ublažila posamezna določila teh posebnih pooblastil.

vendar pa je docela prezrla glasove tistih, ki se zavzemajo za razumno rešitev težkega alžirskega vprašanja.

Politika brezumnega nasilja pa se medtem nadaljuje v Alžiru. V minulem tednu so vojna sodišča izrekla smrtne obsodbe nad 15 Alžirci, med katerimi sta bili tudi dve dekleti. Pred sodišči je trenutno še 50 uporniških borec ali simpatizerjev osvobodilnega gibanja, v vojaških zaporih pa čaka na izvršitev smrtne kazni 750 obsojencev.

Kje je vzrok te francoske trmoglavosti in zaslepljene politike?

Razlogov za to je dovolj. Med njimi so taki kot skrb za pol-druge milijon Francozov, ki živijo med 8 milijoni Alžircev. So pa še drugi. Veliki francoski interesi v alžirskem gospodarstvu, na primer, francoski kapital ima v Alžiru nad 6700 milijard frankov investicij in prav preko njih kontrolira več ko tri četrtine vseh industrijskih in trgovskih podjetij. V teh podjetjih so lani ustvarili 900 milijard frankov dohodkov, od česar je bilo 831 milijard profita. Francoski lastniki zemlje imajo v povprečju 150 ha zemlje, medtem ko milijon najpremožnejših Alžircev razpolaga le s 7 ha v povprečju.

In zdaj so v Sahari, ki so jo doslej imeli za nerodovito puščavo, odkrili velika rudna bogastva, predvsem petrolejskih ležišč. Dostop do Sahare pa je preko francoskih severnoafriških posesti. Odtod tudi zagrižen boj Francozov proti slehernemu gibanju, ki se bori za neodvisnost teh, za Francijo ta-

ko važnih področij.

Proti naprednemu toku dogodkov pa so Francozi kljub svoji premoči in resnici brez moči, Tunizija in Maroko sta si že priborila neodvisnost. Alžir pa se z vsakim dnem bolj izmika iz francoskih rok.

Nesposobnost francoske vlade, da reši alžirsko vprašanje in ustavi tamkajšnje prelivanje krvi, čedalje bolj vznemirja svetovno javnost. — Neuspeh francoske politike v Alžiru postaja tem bolj očiten, ker pariška vlada ni mogla izpolniti niti blago formulirane resolucije Generalne skupščine o alžirskem vprašanju. Pred nekaj meseci so v Parizu menili, da je prav omiljena formulacija alžirske resolucije OZN znamenje francoske politične zmage v svetovni organizaciji. Zdaj pa se je pokazalo, da je prav tako previdna in obzirna resolucija še težja obsodba za francosko politiko v Alžiru, saj je dokazala, da Francija ni bila zmožna izpolniti niti teh ublaženih zahtev. Čez dva meseca se bo spet sestala Generalna skupščina in tedaj bo položaj Francije še manj zaviden, kot je bil na lanskem zasedanju. 20 dežel Azije in Afrike je namreč že sklenilo znova sprožiti alžirsko vprašanje pred Združenimi narodi.

Sedanja razprava v francoski skupščini pa kaže, da vlada pod pritiskom desnice še vedno ubira stara pota v reševanju alžirske krize. Če nevarno drsečega voza francoske politike na alžirskem klanecu ne bodo pariški vozniki pravočasno zavrili, bo pač odgovornost za vse posledice samo na njihovi vesti.

naša
kronikaITALIJANSKI KOMUNISTI
V KRANJU

V torek dopoldne so obiskali Občinski ljudski odbor in tovarno »Iskra« v Kranju predstavniki KPI, ki so kot gost CK ZKJ na enomesečnem oddihu pri nas. Največ je sekretarjev federacij, nekaj pa jih je tudi, ki so bili kot komunistični kandidati izvoljeni v razne oblastne organe. V razgovoru s predstavniki občine so se zanimali za delo ljudskega odbora in njegovih organov, za ustvarjanje in razpolaganje z dohodki občine, dalje so govorili o delavskem in družbenem samoupravljanju in o vlogi ZK in SZDL. V tovarni »Iskra« pa so se v razgovoru s predstavniki uprave, delavskega upravljanja, sindikalne organizacije in ZK, posebno zanimali za proizvode in komercialne probleme, za delavsko upravljanje, za odnose med organizacijami in upravo podjetja ter za druga vprašanja. Po kosilu so si gostje ogledali še nekatere druge kraje na Gorenjskem. Konec tedna bodo odpotovali na Stajersko, dotlej pa bodo bivali na Bledu. P.

Na podlagi 5. in 24. čl. Uredbe o investicijskih posojilih (Uradni list FLRJ 31/56) in družbenega plana občine Jesenice za leto 1957 izdaja Upravni odbor Komunalne banke okrajja Kranj, podružnica Jesenice v soglasju s Svetom za družbeni plan in Finance ObLO Jesenice

ODLOK

o razpisu natečaja za dolgoročno posojilo iz občinskega investicijskega sklada za leto 1957.

I. Komunalna banka okrajja Kranj, podružnica Jesenice razpisuje natečaj za posojilo namenjena za gospodarske organizacije obrtne, trgovske in gostinske dejavnosti za naslednje investicije:

1. za novogradnje, adaptacije in razširitve,
2. za nabavo opreme.

II. Na natečaju lahko sodelujejo gospodarske organizacije obrtne, trgovske in gostinske dejavnosti s področja ObLO Jesenice.

III. Gospodarske organizacije, ki se udeležijo natečaja, morajo vložiti pri Komunalni banki Jesenice prošnjo na predpisnem obrazcu.
Prošilec mora obenem s prošnjo predložiti potrjen investicijski elaborat, s katerim poleg drugega dokazuje:

1. da bo s posojilom in s sredstvi, ki jih bo prispeval k investicijskim stroškom zagotovljena dovršitev objekta, za katerega išče posojilo,

2. da se bo iz dohodkov, ki se pričakujejo iz investicij vrnilo posojilo in plačale obresti.

Istodobno je treba predložiti:
a) dokaz o zagotovljenih sredstvih za garancijski znesek in za prispevek k investicijskim stroškom ter dokaz, da je podjetje kreditno sposobno,

b) sklep delavskega sveta o višini zadolžitve, ponujeni obrestni meri, o plačilnem roku in določitvi dopisnikov, ki razpolagajo s posojilom.

IV. Na natečaju so prvenstveno upoštevani tisti investitorji, ki izpolnjujejo pogoje pod I in II in, ki poleg tega ponudijo ugodnejšo obrestno mero, krajši rok za dovršitev investicije, krajši odplačilni rok in večjo rentabilnost ter večjo udeležbo lastnih sredstev.

V. Na natečaju se bodo upoštevali predvsem tisti investitorji, ki poleg gornjih pogojev zagotovijo še:

1. izpolnitev družbenega plana za leto 1957,

2. povečajo proizvodnjo artiklov za široko potrošnjo potom modernizacije obstoječih kapacitet oz. proizvodnjo, ki bo ugodno vplivala na plačilno bilanco (povečanje izvoza in zmanjšanje uvoza).

VI. Najnižja obrestna mera je 3%, najdaljši rok vračanja pa 10 let.

VII. Skrajni rok črpanja posojila je 1 leto po odobritvi.

VIII. Pri posojiljemalcih, ki niso kreditno sposobni, je obvezna garancija politično - teritorialne enote.

IX. Rok za vlaganje prošnje za natečaj zapade 30 dni od objave v dnevnem tisku.

kratko, vendar zanimivo

FRANC LESKOŠEK
OBISKAL
GORENJSKI SEJEM

V sredo popoldne je obiskal Gorenjski sejem član Zveznega izvršnega sveta Franc Leskošek - Luka s soprogo. V spremstvu direktorja sejma si je ogledal razstavljene proizvode.

Do vključno 24. julija si je ogledalo letošnji Gorenjski sejem 18.000 ljudi.

V ZALEM LOGU
SO ODKRILI SPOMENIK
PADLIM

V Zalem logu v Selški dolini so v nedeljo 20. julija ob 10. dopoldne odkrili spomenik 74 padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja. Pri tej slovesnosti so sodelovali pevec iz Zelezničkov, selška godba na pihala in pionirji. — Sekretar OO SZDL Stane Prezelj je ob spomeniku govoril o razvoju NOB v Selški dolini in posebno poudaril pomen pomoči, ki jo je nudilo tamkajšnje prebivalstvo partizanskim enotam.

FRANCOSKI INTERNIRANCI
BODO OBISKALI SLOVENIJO

18. avgusta bo na poti po prijateljskih državah prispela v Slovenijo skupina francoskih internirancev, ki so bili med vojno internirani v taborišču v Podljudelju. Ob tej priložnosti bodo obiskali Tržič, Begunje, Bled in Postojno. Na Ljubelju in v Begunjah se bodo poklonili tudi žrtvam fašističnega nasilja. V Sloveniji se bodo zadržali štiri dni. N. Z.

BLEDE V LUČI
UMETNEGA OGNJA

Ob 21. uri na Dan vstaje so z gradu in s Straže prejšle večerno tišno močne detonacije, ki so naznanile začetek Blejske noči. Na grajskem kopalnišču so zagoreli številni ognji, izpred Zdraviliškega doma, mimo Kazine, Toplice in naprej ob obali okrog jezera pa se je pomikal nenavaden spreved z godbo v čolnih, osvetljenih z rdečkastimi lampiončki. Z gradu in otoka so neprestano švigale v zrak pisane rakete in se utrinjale na jezerski gladini. Ljudje, ki

so se gnetli krog in krog jezera, so bili priča zares lepim prizorom. — Jb

GASILCI V KOMENDI
RAZVILI PRAPOR

Gasilsko društvo v Komendi je v nedeljo ob veliki udeležbi gostov razvilo nov prapor, ki je že devet let kamniški občini. Na tej slovesnosti je Okrajno gasilsko zvezo pozdravil tov. Jože Berlec.

V NEDELJO KOLESARSE
DIRKE NA DIRKALIŠČU
V STRAŽIŠČU

V nedeljo, 23. julija bo novoustanovljeni kolesarski klub »Mladost« v Kranju skupno s Kolesarsko zvezo Slovenije priredil ob 15. uri na stadionu v Stražišču kolesarske dirke. Na štartu bomo videli vse slovenske kolesarske elite. Poleg omenjenih dirkačev bo nastopila tudi večja skupina kolesarjev turistov in okrog 15 članov edinega kolesarskega kluba na Gorenjskem — KK »Mladost«. J.

Mr. ph. OTOKAR BURDYCH
UMRL

Minulo soboto se v Skofji Loki pokopali magistra Burdycha. Z njim sta loški oder in škofje-loški muzej izgubila nesebičnega sodelavca. Življenje pokojnega je odlikovalo tudi tesno sodelovanje z OF v NOB.

V ALPAH SNEG

O vročini, nad katero smo se pritoževali na začetku meseca, zdaj ni več sleda. V noči od nedelje na ponedeljek je po najvišjih vrhovih Julijskih Alp zapadel sneg. V sredo 24. t. m. je bila na Jezerskem najnižja temperatura 12, najvišja pa 17 stopinj. V Kranjski gori je bila isti dan povprečna temperatura 19 stopinj.

MALI OGLASI

ZDRAVNIŠKA
DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstvena dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

Hrano in stanovanje nudim tovarniški delavci za pomoč na kmetiji. — Luže 18, Senčur.

Kmetijska zadruga Podljudelj ned Tržičem sprejme v službo takoj trgovskega poslovodjo, pomočnika-co ter vajenca s predpisano šolsko izobrazbo. Interesenti naj se javijo osebno ali pošljejo pisemne ponudbe na naš naslov.

I. A.

KAJ SODIMO O...

GORENJSKEM SEJMU

Letošnji Gorenjski sejem je odprt. Kot vsako leto je tudi tokrat privabil veliko številno obiskovalcev in poslovnih ljudi.

Vendar čedalje pogosteje se slišijo glasovi o tem, ali je Gorenjski sejem v tej obliki sploh potreben gospodarskim organizacijam Gorenjske in iz drugih krajev Slovenije, ki v vedno večjem številu razstavljajo na njem. Vprašanje je torej, ali obdržati sejem na tej ravni in obliki, ali pa ga obogatiti z drugimi prireditvami in spremeniti tisti teden v neko splošno turistično - gospodarsko manifestacijo kranjskega okrajja.

Za mnenje o Gorenjskem sejmu smo povprašali predstavnike nekaterih razstavljalcev.

Zastopnik tovarne šivalnih strojev iz Mirne na Dolenskem je dejal: »Za nas so sejni, pa tudi Gorenjski sejem, izrednega pomena, saj smo mlada tovarna, ki svoje izdelke šele uvaja na tržišče. — Na letošnjem Gorenjskem sejmu smo dosegli velik komercialni uspeh, saj smo prodali vse razstavljene šivalne stroje, dobili pa smo tudi mnogo

naročil, katera pa je vprašanje, če bomo lahko sploh izpolnili, ker je naša proizvodnja še premajhna. Za nas ima torej Gorenjski sejem svoj pomen.«

Predstavnik trgovskega podjetja »Elektrotehna« iz Ljubljane: »Naši izdelki so sedaj nekako konjunktorni. Ni se nam treba kdovekako truditi, da jih prodamo. Vendar je za nas potrebno, da kupce — obiskovalce in poslovne ljudi — seznanimo v širšem krogu z izdelki, ki jih imamo ali pa jih šele bomo imeli na zalogi. V tem smo, vse tako kaže, uspeli tudi na Gorenjskem sejmu.«

To sta dve pozitivni mnenji o Gorenjskem sejmu. Z več strani pa smo slišali, da nekatera podjetja sodelujejo na sejmu le iz nekakšnega »lokalpatriotizma«. To velja zlasti za tista, ki imajo svojo proizvodnjo že vnaprej prodano, morda za več let. Tudi nekateri obrtniki menijo, da zanje sejem nima kdovekakšnega pomena, ker nimajo tako velike proizvodnje, da bi bili odvisni od naročil na sejmu...

SEJEM URESNITELJIVIH MOŽNOSTI IN ŽELJA

OB PAVILJONIH GORENJSKEGA SEJMA

Brez velikega hrupa je bil letos odprt VII. Gorenjski sejem, kateremu so organizatorji dali že tradicionalni podnaslov: sejem blaga za široko potrošnjo. In kot se to dogaja vsako leto, bomo tudi letos zabeležili nekaj vrstic o tej najpomembnejši gospodarski prireditvi Gorenjske.

Prvi in najgloblji vtis: letošnji sejem je precej boljši od lanskega, pestrejši glede izbire blaga, kakovostnejši, kar se tiče udeležbe podjetij — razstavljalcev, celotna ureitev pa okusnejša. Hkrati to ni več le razstava, marveč pravi sejem s komercialnim obelježjem.

Ob ogledu sejma se moramo, ko zapisujemo vtise, vživeti pravzaprav v dvoje vrst obiskovalcev: poslovne ljudi in običajne potrošnike. Čeprav niti eni niti drugi ne bi smeli imeti ob razgledovanju razstavljenih izdelkov dvojnih meril, jih vendarle imajo. Vsaj tako se zdi...

Zastopnica tovarne gumbov iz Kamnika nam sicer na vprašanje, zakaj razstavljenih predmetov ni moč dobiti v trgovinah, od ribjih kosti do gumbov najrazličnejših oblik in barv, čeprav razstavljeno blago kaže precejšnjo pozornost, ki jo posveča omenjena tovarna izbiri blaga, ne bi odgovorila:

»Niste vi edini, ki je zastavil tako ali podobno vprašanje. Mnogo obiskovalcev enako sodi! — Vendar me ta stvar čudi, saj naša tovarna izdelava dovolj tega blaga in ga v trgovinah ne bi smelo primanjkovati. — Bržkone so poslovojdje trgovin vse premalo zainteresirani, da bi nabavili tudi to blago...»

Kako to, sem si mislil in prišel do zaključka: potrošniki smo še vse premalo sitni in vztrajni. Premalo si prizadevamo, da bi pravili trgovce do tega, da bi imeli na zalogi vse blago, po katerem je povpraševanje, pa čeprav ne v ne vem kakšnih količinah.

Podobno je s čevlji. Tovarne »Planika«, »Peko« in »Alpina« so razstavile na sejmu nekaj prav čednih novih modelov obutve. »Planika« je dala na trg vulkanizirane moške zimske copate po 3400 dinarjev za par. Tisti, ki so si nabavljali tako obutev v inozemstvu, menijo, da so le-ti predrži. Imajo pa prednost: zgornji del je iz usnja.

No, in spet podobno vprašanje kot pri tovarni gumbov. — Podoben odgovor: »Vse poslovalnice ne morejo imeti vseh izdelkov in modelov na zalogi. Zlasti ne posebnih modnih artiklov.»

Prav ali ne, zahtevnejši potrošniki obutve na Gorenjskem bodo morali ponjo pač v Ljubljano...

INDUSTRIJA NAPREDUJE...

Blago, ki »tišči« potrošnika, je bolj v središču pozornosti letošnjega Gorenjskega sejma. Toda ne smemo biti krivini!

Industrijska podjetja so razstavila vrsto novih izdelkov: »Roleta« nov model šolske klopi, »Elra« avtomobilski vžigalnik in električna spajkala, »Niko« na lanskem sejmu

objubljen »mikserje«, »Erma« nove miniaturne radioaparate po 24.000 din, ki bodo čez štirinajst dni v prodaji, »Jelovica« weekendhišico, potem še »Iskra«, »Elan«, tovarna šivalnih strojev Mirna na Dolenjskem itd.

Precej jih je... Razveseljivo pa je tudi to, da letos prvič piše na vsakem novem proizvodu: Nov izdelek.

POHIŠTVO NE GRE V KORAK S SODOBNIMI POTREBAMI

Letos je manj pohištva kot lani. Kljub temu zlasti obrtniki niso pokazali kaj novega, razen, da so prislunili željam po svetlejšem pohištvu. Tako pohištvo tudi prevladuje. To-

Ob otvoritvi si je ogledal VII. Gorenjski sejem državni sekretar za blagovni promet FLRJ dr. Marijan Breclj

da glede sodobnih modelov niso napravili zaželenega koraka naprej. Največ je še vedno težkega in okornega pohištva. Le podjetje »Jelovica« je razstavilo sodobno kuhinjo, »Tapetništvo« iz Kranja pa lično izdelan sodoben kavč.

Vse kaže, da posamezni proizvajalci še nimajo interesa, da bi sledili sodobnejšemu tržnemu utripu in da tudi te izdelke zlahka prodajo. — Toda razvoj gre naprej. Tudi mi mu moramo slediti. Zato naj ob tej priložnosti obudim zamisel, ki se je porodila lani ob podeljevanju nagrad obrtnikom za najkakovostnejše izdelke. Takrat so menili, da bi bilo najbolje, če bi posamezni zavodi za stanovanjsko in komunalno dejavnost v sodelovanju z Obrtno zbornico začeli izdelovati modele modernega pohištva za posamezna področja, ki bi jih potem prodajali obrtnikom. — Vendar do uresničitve tega še ni prišlo. Morebiti ta zamisel niti ni dovolj tehtna. Napak pa ne bi bilo, če bi jo vsaj proučili...

»PRODANO« — »PRODANO« ...

Razveseljivo je to za proizvajalce... Direktor podjetja »Oprema« iz Kranja nam je že v soboto dopoldne dejal: »Za mene je sejem končan! — Vse je prodano...»

Ima pač prednost: prodaja kolesa, motorje, Mopede. — Na vseh razstavljenih proizvodih je pisalo »Prodano«. Podobno kot na izdelkih sosednjega paviljona »Slovenija-avto«, med katerimi je bil najbolj mikaven »Fiat 600«.

Čeprav je motorizacija močno zagrabila naše ljudi, je povpraševanje po kolesih še vedno veliko. Razumljivo, saj je za večino ljudi kogač, »Fiat-600« in tudi MOPED še neostvarljivi san. Če bi gledali »rep« ljudi pred trgovino »Oprema« na Titovem trgu v Kranju in če ne bi vedeli, pred kakšno trgovino stoje, bi se spomnili »repov« pred petimi ali desetimi leti...

Pravijo, da stoji nekateri v vrstah za »Rogovo« kolo, tisti dan, ko zvedo, da jih bodo prodajali, tudi od polnoči naprej...

»RAJ« ZA GOSPODINJE

»Kje je ta raj,« bo bržkone vsaka vprašala. — Odgovor glasi: »Na Gorenjskem sejmu, paviljon S/24!«

V ŽELEZARNI PREMALO DELAVCEV?

Na polletni konferenci sindikalne podružnice jeseniške železarnice, ki je bila prejšnji četrtek na Jesenicah, so delegati razpravljali o problemih v podjetju.

Kaže, da bodo družbeni plan le sprejeli. Prihodnji teden bo o njem razpravljali delavski svet. Težave so nastale zaradi tega, ker so se med letom spremenile cene rude, električne energije in nekaterih storitev, kar v predvidenem družbenem planu Železarnice ni upoštevano. Zaradi tega bi imela Železarna izredne težave pri delitvi dohodka. Po novem planu pa bo delitev dohodka ugodnejša kot pretekla leta.

Drugo pereče vprašanje je ureditev tarifne in premijske politike v podjetju. Posebno poglavje so premije, ker pa o tem že toliko časa razpravljajo, so postali delavci že nezaupljivi. To slabo vpliva na storilnost in proizvodnjo. Upoštevati moramo tudi pomanjkanje delovne sile v Železarni. V dobrih šestih mesecih se je v jeseniški železarni izmenjalo okoli 10% zaposlenih ljudi. Zaradi tega in pa zaradi teže dela, morajo v nekaterih obratih opravljati kvalificirani delavci delo nekvalificiranih. Posebno pereče je v obratu plavž v martinarna, kjer bi morali uvesti četrto izmeno, pa jo zaradi pomanjkanja delavcev ne morejo. V teh obratih morajo delavci delati vse nedelje in praznike. Nekateri delegati so predlagali, naj bi tem delavcem priznali vsaj nekaj dni več

Tu razstavlja podjetje »Elektrotehna« iz Ljubljane.

Pralni stroji, sesalci za prah, električni grelci, pekači, likalniki, loščilci, »mikserji«... Vse to so izdelki, ki lajšajo težavno delo gospodinjam. Zato ni čudno, če le-te ne morejo odtrgati pogledov z lepih in praktičnih gospodinjstvih pomagala.

Beležili smo vzdihne in trdne odločitve: »Najprej bom kupila sesalec za prah...« »Pralni stroj je nad vse...«

»Poslušaj, ljubi mož,« se obračajo žene nanje, »ko odplačamo sedanji dolg, bomo takoj vzeli posojilo za električne gospodinjstvene potrebščine. — Drži?«

Običajno sledi takim vprašanjem »kisl« nasmeh ljubkih soprogov...

Vse te pripomočke je moč kupiti. Le podvizati se je treba, ker je povpraševanje veliko. Zastopnik podjetja je dejal, da nimajo niti toliko časa, da bi jih razstavili v izložbenih oknih.

ŠE BESEDA O TURIZMU IN GOSTINSTVU

Turistična razstava je malce razočarala. Boren propagandni material ni kdove kako velik propagator turističnih prireditev na Gorenjskem. Mogoče je edino opravičilo, da je bila razstava na hitro roko organizirana, kar v prihodnje ne bi kazalo več dopustiti. In gostinstvo?

Podjetje »Merkur« iz Ljubljane je z razstavljenimi izdelki, ki so sicer uvoženi, privlekel marsikoga do prijetnega spoznanja, namreč, da se da v gostinstvu še marsikaj storiti za hitrejšo, solidnejšo in sodobnejšo postrežbo.

To podjetje je (nekaj izdelkov za gostinstvo je razstavil tudi državni obrtni mojster Ciril

Paša za oko (zgoraj) in vrste pred trgovino za kolesa (spodaj)

Podržaj iz Ljubljane, predvsem štedilnike, stroje za lupljenje krompirja, grelne mize, pralne stroje za hotele) razstavilo sodobne pripomočke, brez katerih si sedaj le ne bi smeli zamisliti bifejev, restavracij in hotelov.

Blago je na razpolago — tudi cene se ne zde pretirane — le pokazati je treba voljo in ga kupiti. Nekaj denarja imajo sama podjetja, precej neizkoriščenih sredstev pa je tudi še v okrajnem investicijskem skladu za gostinstvo.

Torej: smejeje naprej v korist gostov!

I. A.

GORENJSKE BODICE

△ Državljeni pa taki! — Ta opazka ne gre tistim delovnim ljudem, ki so Dan vstaje dostojno proslavili — in ti so skoraj vsi. Zal pa moram od te množice odšteti primer — gostilničarko Ivanko Kocjančič iz Britofa pri Kranju, ki je ta dan iz nepoznatih razlogov zaprla gostilno že ob 20.30. uri. Še malo se ni menila za izletnike in domače goste, ki so se ob tej uri hoteli odležati pod njeno streho. Naposled mo to prerano zapiranje gostilne ne bi tako skajfalo, če ne bi bil sam prizadet. Saj veste, kako je, kadar se vgnezdil v grlu prava saharška žej! Pa kaj bi se delal mučenca. Važno je to, da je bila gostilna zaprta in da se ni odprla tudi potem, ko so gostje odločno intervenirali. Ničesar drugega niso dosegli kot ljubeznivo izjavo gostilničarke: »Kaj bom za pijance držala odprto?« — Po vsem tem lahko smatramo, da dohodki gostiše le niso tako pižli, če se nekateri gostilničarji branijo zaslužka. Na uredbu o obratovalnem času gostiše, ki velja za vse območje OLO, se pa poživljajmo!

△ Če je že govora o poslovanju, pa še tole. To pot bom vrgel v paco Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kranju. Prizadeti, ki jih je usoda štrafala s tem, da si morajo v tem uradu urejati penzije in delovno dobo, so mi pojamrali, da bodo prej dočakali smrt, kot pa rešitev njihovih prošelj. Uslužbenici Zavoda kaj radi postrežejo potrpežljivim klientom z izgovori: »Danes in še ves mesec prošelj ne sprejemamo.« Ko ponovno — se pravi — čez mesec dni potrkajo na njihova vrata, te lepo odpravijo, češ da sprejemajo stranke le ob ponedeljskih in petkih, ko pa se privlečeš ob teh dneh ugotoviš, da si falli uradne ure. Človek bi znorel! Če so ti posreči zadeti uradne ure, ti povedo, da ti manjka še to ali ono potrdilo. Ko ga prinesesh, pa ugotove, da manjka še eno potrdilo in pozneje še prošnja za ureditev naknadnega vpisa itd., itd. Ves postopek se vleče približno tako kot kurje drevo ali vsaj kot povest o jari kači in steklem polju.

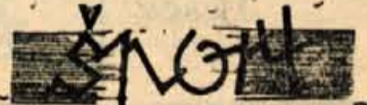
△ Zavoljo oglasne deske v Podbrezjah, ki sem jo pred kratkim vtaknil v bodice, so mi tamkajšnji moške na moč zamerili. Tako jih je skajfalo, da so od same jeze zaspešali še Nakeljčane, češ da so ti postavili oglasno desko kar za hlev. Pa še to so povedali, da so ostale deske pravcata zbirka najrazličnejšega mrčesa, od muh do pajkov. — Kdo bi si mislil, da so na tamkajšnjem krajevnem uradu tako vneti prirodoslovci!

△ Tisto, ko sem zadnjič grajal kokrške mulce, češ da ni lepo razbljati prometne znake ob cestah, je eno figo zaleglo. Nič drugega nisem dosegel kot to, da se zdaj poslužujejo drugih inuveljavnih metod. Eden izmed frkolinov je na primer novo postavljene prometni znak premazal z barvo, da je sedaj tak kot paprika. — Le pazite se, če koga zasačim pri tem delu! Pri vseh prometnih znakih prisegam, da bo imel zadnjice rdečo kot paradajz!

△ V okolici Škofje Loke so fantje, ki so odhajali k vojakom, prirejali prave, vsega obsojanja vredne norčije. Višek njihovega razgrajanja je bil vsakakor v tem, da so na streho nekega gospodarskega poslopja zavlekli celo vprežni voz.

△ Seveda, če bi ta voz varoval čuvaj, ki varuje poljedelske stroje in traktorje na Gorenjskem sejmu v Kranju bi bilo drugače. V najboljšem primeru bi bil objekt ni fantje od tega čuvaja poštono očofani. Te bojevite navade se ne more otresti niti na sejmu. Ondan je močno očofal nekega gledalca, ki je nič hudega sluteč vžgal motor pri traktorju. Menim, da bi bilo dovolj, če bi oklofutaneja le energično opozoril in se odrekel fizičnim napadom.

Vas pozdravlja VAS BODICAR.

PRED MEDNARODNIM TURNIRJEM »POKAL KRANJA«

Namiznoteniškemu klubu Triglav je uspelo za peti mednarodni turnir »Pokal Kranja« organizirati nastop dveh zelo močnih ekip, madžarske ekipe »Lombik TK« iz Budimpešte in beograjskega »Partizana«. Madžari so med tremi vodilnimi moškimi ekipami v zvezni ligi, v ekipi pa imajo dva izmed treh članov mladinske državne reprezentance, ki je lani v Opatiji osvojila evropsko prvenstvo. Tudi njihova ženska ekipa je odlična, posebno igralka Jenosó, ki zavzema 5. mesto na ženski rang listi Madžarske. Partizan je v več disciplinah turnirja državni prvak in bo zato njegov nastop nadvse zanimiv. Škoda, da ne bo nastopil Markovič II., ki bo ravno takrat v Moskvi na III. mladinskem svetovnem festivalu. — Drugače pa bo »Partizan« komplet: Markovič I., Petrovič, Pavasovič, Tapuškovič, Čovičeva in Vrzičeva.

Če k temu prištejemo še nastop solidne ekipe »Semperita« z Dunaja, ki je dosedaj igrala pri moških prvo violino, pri ženskih pa tudi enkrat zmagala in ZNTK Ljubljana, ki je letošnji moški in ženski ekipni prvak Slovenije, vidimo, da je udeležba res kvalitetna.

Zato se bodo domači morali zelo potruditi, če hočejo ostati na zadnjem mestu. Po trenutnih prognozah kaj takega niti ne bi bil neuspeh, temveč samo potrditev rezultatov iz zadnje sezone.

Tekmovanje bo od 29. do 31. julija v zgornji dvorani Sindikalnega doma, pričetek bo vsak dan ob 8. in ob 17. uri.

O turnirju bomo še poročali.

RS.

PLAVANJE

KAMNIK : PREŠEREN 312/174

Prvi prvenstveni dvoboj v gorenjski coni prve slovenske plavalne lige je bil v soboto zvečer v Kamniku. Srečala sta se Prešeren iz Radovljice in domači plavalni klub Kamnik. Kamničani so zmagali v skokih in plavanju z veliko razliko točk. Gosti niso dosegli nobenega prvega mesta. Voda je bilo zelo hladna, zato so gosti prepustili igro v vaterpolu brez boja domačinom.

Kljub hladnemu vremenu je bilo mnogo gledalcev, vprašanje pa je, ali ima sploh smisel prireditelj tekmovalnja v tako neugodnem vremenu in tako bladni vodi.

Z.

KAMEN
spotike

Ni še daleč Dan vstaje, ki smo ga letos slovesno proslavili, zato je tudi današnji »Kamen spotike« še vedno aktualen in na mestu.

Gre namreč za spomenik padlim borcem v Preddvoru, ki stoji pred Osnovno šolo. Spomenik stoji na majhnem platoju, ki je ves zaraščen s plevelem. Tudi klopi, ki stoji v neposredni bližini je že vsa obraščena.

Kdo je temu kriv? — Brez dvoma seveda: krajevna organizacija Zveze borcev in ostali krajevni činitelji. In slednjič: je to odnos do vseh tistih, ki so darovali svoja življenja za lepšo življenje vseh nas?

Ta neljubi »kamen spotike« bi bilo treba res čimprej odstraniti, saj je prebivalec Preddvora in vsem nam v sramoto!

MALI OGLASI

Dam 1500 din nagrade tistemu, ki mi izsledí zelen voziček z lestvicama in gumi kolesi odpeljan od Sifrerja 1. julija. — Kodrič Marija, Klane 19, Kranj.
Zlato žensko zapestnico izgubljeno 22. julija na Gorenjskem sejmu prosim proti nagradi vr-

niti Košir Mariji, Bistrica 110, Tržič.
Zapestno uro sem izgubil 21. julija od Hotemož do Češnjevka. Najditelja prosim naj jo proti nagradi vrne Ferjan Alojziju, Češnjevk 27.
Zatekel se je pes star 4 do 7 mesecev, ovčjak po hrbtu črn. — Kranj, Ljubljanska 7/II. levo.
Moško kolo prodam. Poizve se Smednik 1.
Prodaj all zamenjam za

strešno cementno opeko čevljarški šivalni stroj. Vesel Lojze, Britof P. Kranj.
Prodaj 3 krat 5 m veliko barako in hišo z vrtom. Košnjek Alojz, Golnik 25.
UGODNO PRODAM motorno kolo Puch - roller 125 (rdeče), skoraj novo. Poizve se v ogl. oddelku.
PRODAM kompletno opremo za motorno kolo Puch - roller (zeleno), in sicer: dvoje očal,

preobleko za sedeže in rezervno kolo ter ščitnik (originalni). — Poizve se v oglasnem oddelku.
Prodaj motorno kolo Lambretta model C, odlično ohranjeno, ugodna cena. Ogled od petka dalje v Stražišču 82 »Dom Svobode«.
Prodaj posnemalnik za mleko skoraj nov. — Alič Avgust, Zlebe 10, Medvode.
Poceni prodaj motor znamke »Puch« v razdrtem stanju. —

Štular Helena, Otoče 1.
Planinsko društvo Kranj išče za opravljanje lažjih pisarniških del v času počitnic dijaka ali dijakinjo proti primerni nagradi. Nastop takoj ali po dogovoru. Prijave sprejema pisarna PD Maistrov trg 6.
Iščem prostor za shrambo pohištva v Kranju ali okolici. — Ponudbe oddati v oglasni oddelk.

Sprejem vajenca za elektroinštalacije. — Koželj Jože, Elektroinštalacije, Klanc 93, Kranj.
Sprejem v uk vajenca za splošno kleparstvo. — Trampuš Marjan, Naklo pri Kranju.
Nudim lepo nagrado tistemu, ki mi preskrbi sobo v Kranju ali bližnji okolici. Umer Franciška, Sebenje 43, Krške.

Kolektiv tovarne usnja

Runo

v Tržiču

se pridružuje čestitkam za občinski praznik tržiške občine 5. avgust

Izdelujemo telečje, goveje, junečje in konjske bokse; vseh vrst in barv ovčine, ševret, oblačilno usnje, kromvelur itd.
Naše izdelke priporočamo cenjenim odjemalcem!

Delovni kolektiv tekstilne tovarne

»SUKNO«

Zapuže

čestita radovljiškim občanom k njihovem prazniku 28. juliju in jim želi v naporih za lepše življenje še veliko uspehov!

Tovarna usnja „STANDARD“ v Kranju sprejme takoj pisarniško moč z znanjem strojepisja in korespondence
Plača po tarifnem pravilniku in posebnem dogovoru. Ponudbe pošljite upravi podjetja.

GORENJCJI!

Obiščite letošnji

VII. GORENJSKI SEJEM

ki bo v Kranju od 19.-29. julija

Vredno bo, ogledati si ga
Za vsakogar bo brez dvoma nekaj zanimivega

Na razstavišču je tudi stalni zabavni prostor

25% popust na železnici

K občinskemu prazniku v Radovljici,

čestita Minsko podjetje Lesce

Mesarsko podjetje OZZ Kranj s sedežem v Naklem,

čestita kranjskim občanom k njihovem prazniku

Tudi KZ Lancovo se pridružuje s čestitkami radovljiškim občanom

Mesarsko podjetje »ROG« Jesenice

čestita Jeseničanom k njihovem prazniku

K občinskemu prazniku radovljiške občine, 28. juliju

čestita kolektiv podjetja „OKOVJE“ KAMNA GORICA

Tovarna industrijske opreme

TIO LESCE

se pridružuje čestitkam vsem občanom radovljiške komune za njihov praznik

OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI ODBOR ZB
OBČINSKI ODBOR LMS
OBČINSKI ODBOR ZVVI
OBČINSKI ODBOR ZROJ
OBČINSKI SINDIKALNI SVET

čestitajo vsem občanom jeseniške občine k njihovem prazniku 1. avgustu in jim žele pri graditvi socializma obilo uspehov

Delovni kolektiv

Bombažne predilnice in tkalnice Tržič

čestita vsem občanom in delovnim ljudem tržiške občine k občinskemu prazniku 5. avgustu!

Trudili se bomo, da bomo s še večjimi delovnimi uspehi ustvarili pogoje za lepše življenje vseh nas!

III. KAMNIŠKI ZBORNIK

1957

Uredniški odbor »Kamniškega zbornika« je tudi letos izdelal zajeten in vsebinsko bogat zvezek, ki obsega 360 strani. Naloga Zbornika, da proučuje gospodarsko, kulturno, zgodovinsko, zemljepisno in narodopisno podobo Kamnika, je letos razširjena tudi na domžalsko in menško komunio. Tako Kamnik, kakor Domžale in Mengeš se naglo razvijajo. Vendar ta razvoj ni usmerjen dovolj pretehtano, saj nobeno teh mest nima izdelanega urbanističnega načrta. Vse dosedanje pobude so običajne. Tudi nimajo nikjer kakšne sposobne ustanove, ki bi analitično obravnavala razvoj kraja, gospodarstvo, preobrazbo prirode itd. Zato je lahko Zbornik prevzel del te naloge, saj se je okrog njega zbrala vrsta uglednih znanstvenikov in strokovnjakov, ki bodo postopoma obravnavali ta vprašanja in prispevali, da bo mogoče čimprej pristopiti k izdelavi urbanističnih načrtov.

Uredniški odbor si je zastavil tudi nalogo, da bo s proučevanjem komunalnega gospodarstva, razvoja industrije in obrti ter kmetijstva, prispeval svoj delež k splošnemu dvigu pokrajine. Izven rednega Zbornika pa bo izdal tudi dokumentirano zgodovino narodno osvobodilne borbe na kamniškem področju.

Pretežni poudarek tretjega zvezka Kamniškega zbornika je v geografskem obravnavanju področja Kamnika in okolice. Tatjana Kraut-Sifrer obravnava geografske momente v razvoju Kamnika do začetka XIX. stoletja. V obširni razpravi podrobno riše prirodno-geografski položaj Kamnika in vloga mesta v preteklosti, zlasti v srednjem veku, ko je bila cesta skozi Tuhinjsko dolino glavna prometna žila na Kranjskem. Angelos Baš je iz svojega obširnega dela, ki ga na podlagi franciscejskega katastra pripravlja o lesenih in zidanih stanovanjskih, gospodarskih in drugih poslopih na ozemlju nekdanjega kranjskega, izločil kamniški del in osvetljuje stavbni značaj Kamnika, Domžal, Mengeš in Moravč.

Na geografsko - geološko področje sega opis Krasa v Kamniških planinah, ki ga je prispeval Pavel Kunaver. Prijatelj našega planinskega sveta bodo v razpravi našli odgovore na vprašanja, kako so nastale vrtače in znane ledeniške veternice na Veliki planini. Sem spada tudi razprava Milana Sifrerja o pleistocenskem razvoju Kamniške Bistrice in pritokov.

Bogat je tudi zgodovinski del Zbornika. Emilijan Cevc nam je prikazal Kamnik v starih podobah od Valva-zorja do Langusa. Večina slik prikazuje pogled na Kamnik iz južne ali vzhodne strani, votivna slika iz Zakala pa nam kaže pogled na glavni trg, kakršen je bil leta 1779. — Božo Oto-repec je zbral iz vseh dosegljivih virov glavne podatke o gospodarskem življenju Kamnika v srednjem veku in tja do XVI. stoletja. S to razpravo odlično dopolnjuje lanski prispevek o Drebivalstvu Kamnika v srednjem veku. Ivan Zika objavila razpravo zgodovinarja Antona Kaspreta o kamniškem Starem gradu, ki ji tvori osnovo popis inventarja leta 1570 v vseh sobah gradu.

Iz narodno osvobodilne borbe je črtica Andrejeva povest ali zgodba o žegnani vodi, ki jo je prispeval Tomo Brejc. Lado Podbevšek-Mirko nadaljuje z zapiski iz NOB na Kamniškem.

Opisuje junaška dejanja borcev in aktivistov na kamniškem področju, posebno pa je tehten njegov opis o gradnji partizanske bolnišnice »Triglav« na Kolovcu pri Radomljah, o življenju v bolnišnici in žalostnem razdejanju po izdaji. Emil Cesar obuja spomin na pesnika-partizana Boga Flandra in ugotavlja izvor njegovega psevdonima Klusov Joža. Jože Stok-Korotan je prispeval ganljivo povest o partizanki Mileni, ki je izgubila mlado

industrije, ki je nekoč uživala svetovni sloves.

Mengeš v zborniku letos še ni zastopan, ker bodo Mengešani letos sami izdali drugi del svojega zbornika.

Namen Kamniškega zbornika, da bi našim delovnim ljudem pomagal odpreti tudi ožjo kulturno zgodovino tega področja s približanjem problemov našega časa, je v neki meri že dozdaj dosežen, še bolj pa bo v naslednjih zvezkih. Zato bo poleg poleg obravnavanja življenja in dela najpomemb-

Karlo Hrovatin: Beg v partizane (lesorez)

življenje v strašni bitki na Oklem.

V sestavku Bistriški grad in kamniški meščani je podal Vlado Valentič zgodovino kamniške meščanske korporacije. Uroš Janko je v izčrpnih razpravi obdelal kmetijsko gospodarstvo Tuhinjske doline, Viktor Rebolj pa šesno industrijo v območju bivšega kamniškega okraja. France Pucelj je ob dvajsetletnici protituberkulozne dispanzerja v Kamniku opisal vse borbe in prizadevanja za ustanovitev te važne zdravstvene ustanove ter uspehe njenega dela v tem času.

Tudi Domžale so našle častno mesto v Zborniku. Albin Pavlin je prikazal Domžale in okolico na današnji stopnji razvoja in bo svoj pogled gospodarstva nadaljeval v prihodnjem zborniku. Janez Jerovšek je izčrpno osvetlil zgodovino domžalske slavninarske

nejših prednikov, poizkušal objavljati tudi primerne sestavke iz leposlovja, takega, ki se predvsem približuje zgodovinski dejstvom. V tretjem zvezku zbornika sodijo med take prispevke nekateri, ki smo jih že omenili na drugem mestu, poleg njih pa so čisto literarni sestavki Zvoneta Verstovška študija o socialnih pesmih druge pesniške zbirke Frana Albrehta, Vojna pesem Aladina Ivanca, Tri pesmi Franca Drolca. Zvone Verstovšek je še približal neobjavljene verzice Otona Zupančiča, ki jih je napisal v spominsko knjigo v Kamniku, Ivan Zika pa obuja spomin na praznovanje 50-letnice koče na Kamniškem sedlu.

Na koncu se Kamniški zbornik še v toplih besedah spominja umrlih sodelavcev akademika dr. Janka Polca in slikarja Maksa Koželja. Z.

filmi, ki jih gledamo

»STOTNIK IN NJEGOV JUNAK«

Je preimenovala satira vzhodno-nemške filmske proizvodnje na nemško nacistično vojsko in na vsako vojsko, ki vzgaja svoje vojake v takem duhu, v kakršnem jih je vzgajala Nemčija od časov Friderika Velikega pa do zloma Hitlerjevih armad. Film prikazuje usodo mladeniča, ki ga zanima vse drugo, le vojaščina ne, in je, ko ga vtaknejo v vojaško suknjo, prava splošna in neroda. Po naključju pride ta fant do odlikovanja — odtlej pa so mu odprta vsa vrata. Potem, ko se film krvavo ponorčuje iz nemške vojaške miselnosti, iz tistega znamenitega vojaškega duha (Soldatengeist), se ob koncu za hip zresni in pokaže popoln polom tega vojaškega duha ob kapitulaciji Hitlerjeve Nemčije. Tega filma prav zares ne gre zamuditi.

»NE BODO MI VERJELI«

Je na pol družinska drama, na pol kriminalna ameriške proizvodnje. Film je med najboljšimi svoje vrste, skorajda med najboljšimi; čeprav snov, ki jo obravnava, lahko v nespretnih rokah zvoeden in navadno plažo, je v tem primeru po zaslugi režije in igralcev, zlasti Roberta Younga in Susane Hayworth, ostala na nadpovprečnem nivoju. Tudi ta film si je vredno ogledati.

»TUJA ZEMLJA«

Po dolgem času spet domači film — to pot bosanske proizvodnje. Režiral ga je Slovenec, režiser »Kekca« Jože Gale, za

kamero je stal tudi naš rojak Ivan Marinček, medtem ko so igralci deloma nabrani iz vseh jugoslovanskih gledališč, deloma pa iz Bosne in Hercegovine. Po čudni štoriji s »Hankom«, ki je podjetje »Bosna-filma« precej diskreditirala, je »Tuja zemlja« prijetno presenečenje. Snov iz narodno osvobodilne vojne je obdelana na zelo izviran način in s precejšnjim dramaturškim znanjem — čisto odšteje eno poglavito napako: psihološki in v nekem smislu tudi ideološki preobrat v junakih, zlasti v italijanskem doktorju, so neutemeljeni in slabo pripravljeni ter nezadostno obdelani. Vendar ne gre za to samo na rovaš scenarija, ampak v precejšnji meri na rovaš režije, ki zares težki psihološki nalogi ni bila povsem kos. Tako je na primer prizor srečanja med Italijani in mlado partizansko ter njenim kurirjem v nočnem gozdu popolnoma spodletel, čeprav je za nadaljnji razvoj zgodbe in karakterjev ključnega pomena; verziran režiser-umetnik bi iz tega prizora napravil eno najlepših in najbolj grozljivih sekvenec celega filma. Vendar je na drugi strani tudi režiser Jože Gale v marsičem presenetil: številni prizori so izpovedani v čistem filmskem jeziku, nekateri so sami zase prave majhne umetnine.

Se čisto tehnična pripomba: »Tuja zemlja« je eden redkih jugoslovanskih filmov, ki ima brezhibno zvono opremo.

Na vsak način: nikomur ne bo žal, če si bo ogledal ta domači film. mm

Dne 10. julija je na streeh splitskega gledališča zablestel napis POLETNE PRIREDITVE — znamenje, da so se pričele IV. splitske poletne igre. Mesto pod Marjanom si je že pridobilo svojo festivalsko tradicijo, saj so na dosedanjih poletnih igrah v Splitu gostovali svetovnoznani ansambli in solisti.

Na sporedih dosedanjih Splitskih poletnih iger lahko opazimo nekaj del, ki se ponavljajo iz leta v leto. To sta Sofoklejevi drami Antigona in Kralj Edip ter Verdijeva Aida.

Poleg naštetih del so na sporedu še dramske izvedbe Shawovega Don Juana v peklju v izvedbi Ateljeja 212 iz Beograda in Sartrejevega dela Izza zaprtih vrat v izvedbi Komorne scene iz Splita. Poleg petih simfoničnih in solističnih koncertov zagrebške in splitske filharmonije z violinistom Henrijem Szeringom iz Mehike in sopranistko Heldo Marino iz Milana, sta na sporedu tudi baletni izvedbi Prokofjevega baleta Romeo in Julija ter po ena izvedba Adamsovega baleta Giselle in Bombardelljevega Tujca v koreografiji mojstrov Antona Dolina iz Londona, Oskarja Harmoša in Ane Roje ter v izvedbi mednarodne baletne šole Roje-Harmoš iz sosednih Kaštelov. Pretežni del repertoarja je posvečen opernim prireditvam. Med avtorji oper je najbolj zastopan Verdi z Aido, Othello, Rigoletto in Requiemom, sledi Puccini s Tosco in Turandot, nato se vrste Donizetti z Lucijo di Lammermoor, Gounod s Faustom, Benjamin Britten z Ugrabitvijo Lukrecije ter Gluck z Orfejem.

Tak je torej spored IV. Splitskih poletnih iger. In sedaj k uprizoritvam! Otvoritvena predstava je bila namenjena Sofoklejevi Antigoni, ki je bila uprizorjena na Peristilu Dioklecijanove palače. Tu se je zlasti izkazal beograjski režiser Tomislav Tanhofer, kateremu gre največja zasluga za uspeh dela. Imel sem vtis, da je znal celo vetru ukazati, kako naj zvija dim in plamene bakel tebanških baklonošcev. Sofokleja smo ravno zaradi Antigone zasovražili v gimnaziji, toda kasneje v življenju smo ga vžljubili in tisti, ki je videl Sofoklejevo Antigono v luči bakel tebanških stražarjev, ki je odsevala od rdečih granitnih stebrov pročelja Dioklecijanove palače, pripeljanimi pred sedemnajstimi stoletji iz daljnega Egipta, in se izgubljala v črnem bazaltu egipčanskih sfing, ki stoje na obeh straneh Peristila, ta ne bo mogel nikoli pozabiti te predstave.

Drugi veliki uspeh Splitskih poletnih iger je Antigona Jeana Anouilha, katero je avtor napisal med zadnjo svetovno vojno in ki je doživela svojo premiero med okupacijo v pariškem gledališču »l'Atelier« v režiji Andrea Baracqca. Takrat je odpor Antigone do Kreonta za francosko občinstvo pomenil odpor Francozov do Nemčije in zavoljo tega so Nemci kmalu prepovedali uprizorjanje tega dela. Antigona je doživela svojo prvo predstavo na letošnjih Poletnih igrah v Kaštelu Meštrovič 18. julija. Stirioglati Kaštel z vodnjakom na sredini pomeni idealni prostor za gledališče v krogu, kamor je režiser Vlado Habunek postavil celotno dogajanje.

Bombardelljev balet Tujec v režiji in koreografiji Oskarja Harmoša pomeni popolno delo z vsemi svojimi osnovnimi kvalitetami. Harmoš je povest o Tujcu postavil na oder delno pantomimično ter pri tem našel uspeh odnos s čistimi elementi baleta, in ustvaril nekaj prvovrstnih koreografskih rešitev. S pomočjo scenografa in kostumografske Jagode Buić-Bonetti, je Harmoš dal vsekakor eno svojih najlepših stvaritev. Na višini njegovih koncepcij so bili zlasti solisti Ivica Raunig, Nives Zelič, predvsem pa odlična Deirdre O'Conaire iz Londona. Orkester je vodil komunist Silvine Bombardelli.

Značilnost za balet Sergeja Prokofjeva Romeo in Julija je predvsem lirski lahkonost, za katero je tudi značilen način instrumentacije.

Nisem prisostvoval vsem predstavam Splitskih poletnih iger, vendar sem skušal posredovati bežen pregled letošnjih iger, kakor tudi osvetliti nekatere karakteristične oznake del, ki so napravila name najgloblje vtise. Milan Ljubić

V SVITU BAKEL-TEBAN-SKIH BAKLONOSCEV

POSEBNO POROČILO ZA »GLAS GORENJSKE« S IV. POLETNIH IGER V SPLITU

Naša kratka zgodba

ALLAN RAY:

PODOBNOST

»Kako je pa ta človek podoben... le kje sem ga že videl...« Ned Brinkley se je zaman skušal domisliti, kje ga je videl... Res čudno, na kakšni svojstven način se je zazrl vanj iz steklene celice, predno je usnul, za vedno usnul...

Ned Brinkley je bil izumitelj. Vedno znova se je grozil in vztrepetal, kadarkoli je bral o človeku, ki so ga usmrtili na električnem stolu, ali ga celo obesili, ustrelili... pa naj je bilo njegovo dejanje še tako zločesto, še tako obsojanja vredno. In tako je prišel Ned na idejo ter iznašel plinsko celico, ki naj bi — po njegovem mnenju — na najbolj človeški način posredovala usmrtilen človeka. Izdelal je bil najprej majhno celico. V njej je usmrtil psa, ki ga je dobil pri kobjedercu. Bilo je vseeno, psa bi bil pobil oni, če bi mu ne bil pripravil konca Ned. Potem je svoj izum demonstriral državni komisiji, toda zadeva je propadla. Izuma ni mogel spraviti v denar. Poskušal je pri sosedu — nič, pri drugem sosedu — zastoj! Čudno, kako so ljudje vendar izbirčni v proceduri, ki je sama po sebi brutalna dovolj! Nazadnje mu je vendarle uspelo in danes naj bi jo prvič uporabil — resno. Za Neda je bil to velik dan, njegov velik dan!

Ko so vodili nesrečneža v celico, ga je Ned lahko videl, kajti prednja stena je bila iz zrcalnega stekla.

Seveda ga je moral poznati, čisto gotovo ga je poznal... »X« Le od kod, kdo naj bi bil, od kdaj?

Blisk spoznanja je za hip vznemiril neznančevno lice, ko se je njegovo blodeče oko srečalo z nemirnim, vprašujočim pogledom Nedovim. Potem pa je privrel v celico plin in neznanec je sklonil glavo, nemočno se je nagnil...

Pod noč se je Ned peljal v svojem odprtem vozu domov. Bil je še vedno pod dojemom dogodka, nemiren, nejevoljen, presunjen — mrzilo ga je... kdo... V zaporu so mu povedali le, da se mož piše Smith, Dan Smith. Morda pravo, morda izmišljeno ime. Nobe-nega Dana Smitha se ni spomnil... Kdo neki je bil v resnici?

Tisti obronek na sencih nad desnim očesom, tisti obronek, v cik-cak nasekani obronek bi ga vendar moral pripeljati na pravo pot, da bi se domislil pravega imena... S

šolskih klopi? Ne! Od vojakov? Tudi ne! Od kod, za vraga, vendar?!

Večerna vožnja ga je vodila skozi majhno gorsko vasico. Kot gnezdece je ležala v ob-jemu kristalno ledenih vršacov.

Čeprav je imel rokavice, ga je vendar zelo zeblo v prste, ki so oklepali volan. Pred neprostopno krmo je zavrl in ustavil voz tik za avtomobilom, ki je že parkiral pred vhodom krme. Vstopil je. Nasproti mu je prišla natakara. Ko ga je zagledala, se je nalahno zdrznila, obraz se ji je razjasnil in stopila je še korak bliže, potem pa ji je obraz naenkrat zagnil teman oblak in obstala je, zardela in z ustn se ji je odtrgal lahen »oh«, kot da je razočarana.

Ned se je vsedel za mizo in prinesla mu je čašo vode ter jedilni list. »Rad bi imel skodelico kave«, je naročil Ned, »in pa kos pecivla, tistega-le tam, s smetano povrhu, da«

Prinesla je kavo in pecivo, radovedno ga je pogledovala in z velikim zanimanjem. Nato je napisala zanj račun ter se jela ukvarjati s snajzenjem aparata za kuhanje kave. »Je zunaj mrzlo danes?« je vprašala, da bi napletla pogovor.

(Konec prihodnjik)

DRUŽINA IN GOSPODINJSTVO V LETU 1957

Ze V. plenum glavnega odbora SZDL na Brionih je dal številne smernice za napredek družbenega položaja žena, predvsem pa za njihovo razbremenitev. Od 7. do 20. septembra bo v Zagrebu odprta I. mednarodna razstava »Družina in gospodinjstvo«, na kateri bodo razstavljala številna domača in tuja podjetja najrazličnejše proizvode za uporabo v gospodinjstvu. S to razstavo bodo družbene organizacije in zavodi za napredek gospodinjstva s sodelovanjem industrije in obrti omogočile izdelovanje tistih predmetov, ki so namenjeni za razbremenitev delovne žene.

Posebno pozornost bodo na razstavi posvetili praktičnemu

Dopisujte

»Glas Gorenjske«

prikazovanju uporabe razstavljenih proizvodov. Razni strokovnjaki za gospodinjstvo bodo v kratkih predavanjih razložili različne možnosti v organizaciji prehrane, predavali bodo o načinu sodobnega oblačenja, opremlenosti stanovanja itd. Namen razstave bo med drugim tudi ta, da obiskovalci spoznajo, kako skrajšati delovne procese v sodobnem gospodinjstvu z uporabo mehaniziranih gospodinskih pripomočkov.

Obiskovalce bodo tudi anketirali, kar bo prav gotovo prineslo koristne predloge industriji. To je najboljša vez med potrošnikom in proizvajalcem. Gospodinjje bodo opozorile na pomanjkljivosti posameznih izdelkov, ki jih bodo nato podjetja skušala odpraviti. Anketa bo tudi pokazala, katerih predmetov si gospodinjje najbolj želijo.

Razstava bo gotovo vzbudila med potrošniki veliko zanimanje in če bodo le-ti spoznali prednosti raznih aparatov (stroj za pranje perila, aparat za čiščenje parketov, posebni električni hkalniki itd.), bo tudi povpraševanje po njih večje. Razstava ima namen pomagati tudi hišnim svetom, stanovanjskim skupnostim in gospodarskim organizacijam, ki bi rade ustanovile različne servise, pa si do sedaj še niso znale ničesar urediti.

Pokrovitelji te razstave so

Zveza inštitutov Jugoslavije, Zveze ženskih društev, v organizacijskem odboru pa so Zavod za napredek gospodinjstva, Svet

za varstvo otroka in mladine, Stalna konferenca mest, Gospodarske zbornice, Svet za tehnično vzgojo ljudi in Zveza novinarjev Jugoslavije.

Tudi otroci so radi lepi. Na sliki je nekaj prikupnih pralnih oblačil za najmanjše

RECEPTI

JEDILNIK

Dušeni strožji fižol s papriko in paradižniki Borovničeve omelete

Dušeni strožji fižol: 1 kg strožjega fižola, pol kilograma zelene paprike, 10 dkg olja, pol kilograma paradižnika, 1 čebula, zelen peteršilj, poper, sol, česen.

Strožji fižol očisti in zreži na 2 cm dolge kose. Na masti prepraži čebulo, dodaj fižol, čez nekaj časa še zrezano papriko, sesekljan zelen peteršilj in duši do mehkega. Paradižnike deni v vročo vodo in jih olup, nato zreži, ter dodaj dušeni zelenjavi. Jed začini s soljo, poprom in česnom.

Borovničeve omelete: 3 jajca, četrt litra mleka, 30 dkg moke, 3 žlice sladkorja, borovnice, sneg 3 beljakov, malo soli in žlico ruma.

V lončku raztepemo rumenjake, mleko, sol, sladkor in moko. Temu primešamo borovnice, limonino lupinico in rum. Zmes pečemo v omljetni ponvi, potresemo s sladkorjem in takoj serviramo.

Pečeni paradižniki: paradižnikom odrežemo na vrhu košček, jih izdobljemo in napolnimo s skutnim nadevom, pokrijemo z odrezanimi pokrovčki. Kozice namažemo z oljem, zložimo vanjo paradižnike in jih pokapamo z oljem in smetano. Denemo jih v pečico in jih pečemo 10 minut.

Za nadev vzamemo pretlačeno skuto, ji primešamo nekaj drobtin in precej sesekljanega peteršilja. Nadev izboljšamo še s kislo smetano.

PUDING S SKUTO

10 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, 10 dkg skute, 4 rumenjake, 5 dkg rozin, 6 dkg kruhovih drobtin, sneg 4 beljakov.

Umešajte dobro surovo maslo s sladkorjem in rumenjaki, da naraste. Primešajte pretlačeno skuto (na krompirjev strožček), drobtine in rozine, nazadnje primešajte nalanko še sneg. To zmes nalijte v namazani model in se nadalje ravajte po navodilih o pripravi pudinga.

PRAKTIČNI NASVETI

Ribe v konzervah izprazni takoj, ko jih odpreš. Olje se v dotiku s kovino in zrakom kemično spoji in ribe postanejo lahko škodljive in celo strupene.

Okisanih zelenjav ne hrani dolgo v emajlirani posodi. Fižola v strožju ne kuhaj v aluminijasti posodi, ker izgubi lepo zeleno barvo in potemni.

Kuhanega krompirja ne hrani več kot 24 ur. Telečje meso se izvrstno ohrani namočeno v mleku. Se ne pokvari hitro in je bolj mehko.

Slaščice, ki so narejene z mlekom in so vanilirane, ne hrani dolgo, zlasti ne v topleni času! Postanejo lahko zelo škodljive.

Kmet in plemič

Daleč od glavnega mesta, visoko v hribih je živel kmet, kateri še ni prestopil dalje sveta, kot je segal svet njegove borne domačije. Vedno si je želel, da bi se odpravil dalje v svet, si ogledal mesto ter kralja, za katerega je bil prepričan, da je nadnaravno bitje, kot vile, škrti ali čarovnice. Toliko časa je nagovarjal svojo ženo, naj ga pusti v svet, vendar se ni dala pogovoriti, češ, zakaj bi po nepotrebnem zapravil denar, ko nama ga tako manjka. Toda on ni odnehal, tako, da se je dala žena pogovoriti, posebno še, ko ji je obljubil, da si da pri padarju v mestu izdreti gnili zob, kateri ga je vedno bolel. Vesel, da lahko gre, si zaveže peneze v mošnjček ter se odpravi v svet.

Mesto pa je bilo daleč, vročina je pripekala, tako da je že na poti zapravil skoro ves denar, ostalo mu je še par penezov. Ves lačen in žejen jo prisopihajo v mesto, kjer se je ravno kralj odpravil s svojimi plemiči na lov. Ko ga kmet zagleda, si pravi: »Res sem pravi norec, da sem napravil tako dolgo pot, da vidim kralja, saj je ravno tako človek kot jaz.« Hoče se že odpraviti k padarju, da mu izdere gnili zob, kar vidi na stojnici, da prodaja stara ženica lepe mastne, ter s sladkorjem potresene krofe. Zaželel si jih je par, a kaj ko ni imel dosti penezov v mošnjčku. Kar silne so se mu nabirale v ustih, kar prihajata mimo dva plemiča. Oba sta bila našemarjena s perjanicami, ter sta, ko vidita kmeta, pričakovala, da se ponorčujeta iz njega. Pristopita bližje, in eden izmed njih ga vpraša: »Koliko krofov poješ naenkrat.« Brez premisleka odgovori kmet: »Sto.« Oba se zasmejeta, rekoč: »Dobro, stavimo. Če ne poješ sto krofov, ti dava izdreti zob.« Kmet, vesel, da se bo najedel krofov, pristane na stavo. Prične jesti, baše s krofi, ter maši usta, da ga je bilo veselje gledati. Pri tridesetem krofu, pa se mu ustavi.

»Ne morem več,« pravi kmet. Dobro, sedaj pa z nama, da ti dava izdreti

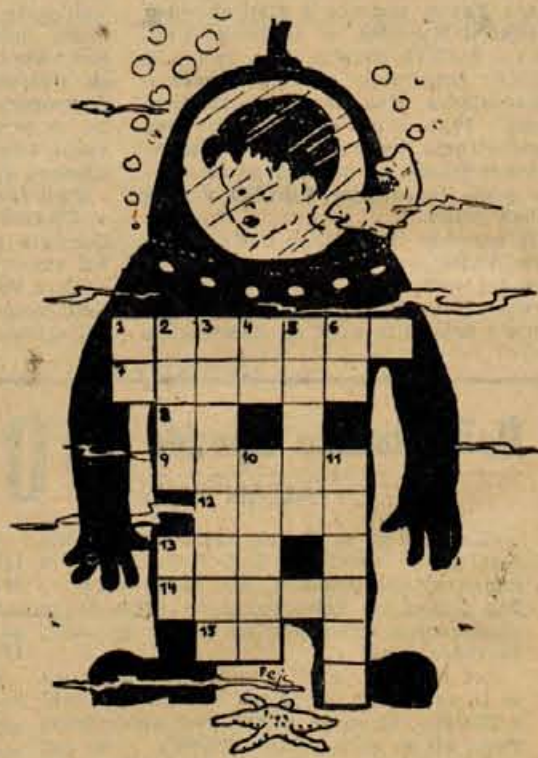

zob. Množica ljudi, katera se je nabrala okoli, jih spremlja do padarja. Padar izdere kmetu ravno gnili zob, kateri ga je bolel. Plemiča, pa videč, kako mu je izdri zob, pravita: »Nisva še videla tako neumnega kmeta, da bi si za par krofov dal izdreti zdrav zob.« Vsa množica se smeje na kmetov račun. Kar se kmet oglasi: »Jaz pa še nisem videl tako neumnih plemičev, da bi plačali kmetu trideset dobrih krofov, poleg tega pa mu dali izdreti

Križanka „Potapljač“

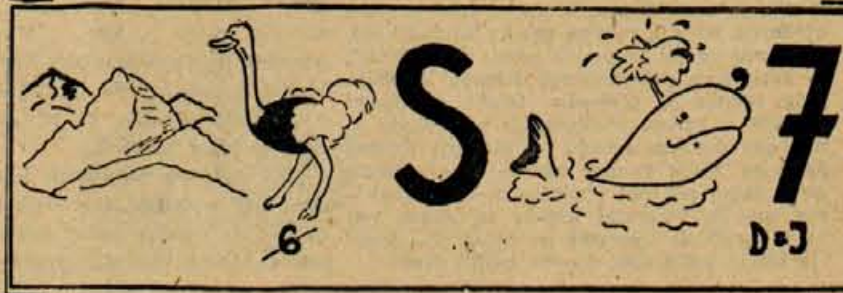
VODORAVNO: 1. kopalne hlače; 7. moško ime; 8. nemški osebni zaimsek, izraz pri kartanju (narobe); 9. moten, umazan — za vodo; 12. ljubkovalno ime za mačko (množina); 13. ocet, začimba; 14. od takrat ko; 15. dva enaka samoglasnika.

NAVPIČNO: 1. oziralni zaimsek; 2. tanek, narobe od širok; 3. grobnica faraonov, tudi vrsta peciva; 4. trdilnica (narobe); 5. ti-sti, ki lovi; 6. kratica za krajeven; 10. roževinasta tvorba, ki pokriva ribe; 11. nedozorel; 13. kadar.

REŠITEV KRIZANKE »LEV«
Vodoravno: 1. most; 5. balkon; 7. levinja; 8. koleno; 9. la; 11. sol; 12. as; 13. at; 14. krokodil.

REBUS

PO POTI USPEHOV KRAJNSKE OBČINE

Letos 100 novih stanovanj

Zaradi hitrega gospodarskega razvoja se število prebivalcev v občini, zlasti pa v mestu, iz leta v leto veča. Mesto se širi na vse strani. V povojnih letih je bilo sezidanih že lepo število stanovanjskih blokov in zasebnih hišic, vendar stanovanjska stiska še ne bo tako hitro odpravljena, četudi bodo gradili stanovanja s pospešenim tempom. Pri vodovodnem stolpu že raste novo stanovanjsko naselje. Čez nekaj let, ko bo zazidano vse tamkajšnje področje, bo v novih blokih našlo streho okoli 1500 ljudi. Tam bodo odprli tudi nove trgovine in zavetišče za otroke. V Stražišču bo tovarna »Tiskanina« že letos dogradila 47 vrstnih hišic, za kar je prispeval ObLO Kranj okoli 20 milijonov dinarjev. V občini bo do konca letošnjega leta predvidoma zgrajenih 100 stanovanj. Nekaj jih bo sezidala »Iskra«, nekaj »Inteks«, »Klasje«, »Standard«, »Sava« in OLO. Zavod za stanovanjsko gradnjo je dobil od občine letos 21 milijonov din, za letosnje graditve stanovanjskih hiš pa je namenjenih 18 milijonov din. Upravni odbor stanovanjskega sklada stremi za tem, da bi bilo pri gradnjah izkoriščenih čimveč prostorov, zato bodo dobili posojilo v prvi vrsti graditelji, ki bodo napravili stanovanja tudi za stranke.

V Stražišču imajo že dalj časa non-stop trgovino, ki je izredno dobro obiskana. Potem, ko je drugod že zaprto, je tu še vedno polno ljudi.

Odslej več sredstev za ureditev trgovin

Projektanti in investitorji v bodoče ne bodo smeli več prezreti trgovskih lokalov in zavetišč, ki so potrebni v vseh novozgrajenih naseljih. Po vojni je bilo v občini Kranj urejenih 12 novih trgovin, obnovljenih pa 16. Za modernizacijo prodajalnih ter za odpiranje novih lokalov je občina že letos namenila precej sredstev. V tem letu bodo odprli v Kranju kar 7 novih trgovin. »Delikateso« bodo povečali in prenovili. Nprekinjeno poslovanje bodo uvedli tudi v preurejeni špecerijski trgovini »Potrošnik« na Koroški cesti. V trgovini »Stražišče« v Stražišču se non-stop služba zelo dobro obnese. Prodajalna je polna kupcev ob vsaki uri.

V Kranju bodo morali prej ali slej odpreti moderno trgovino s sadjem in zelenjavo ter sodobno prodajalno mesa. Letos bodo preuredili tudi tri špecerijske trgovine. Sodobno trgovino z živili so pred dnevi odprli v Preddvoru, novo špecerijsko prodajalno pa imajo tudi v Besnici. Misel o novi tržnici v Kranju prav tako ni nova. Ko bo zgrajena tudi ta, se bo gotovo izboljšala preskrba s sadjem in zelenjavo, saj bodo kmetijska posestva in zadruga lahko prodajale svoje pridelke neposredno potrošnikom. Morda se bodo v okolici mesta potem tudi bolj oprijeli vrtnarstva.

Dobro poslovanje trgovine pa je seveda odvisno tudi od dela potrošniških svetov. Kjer se le-ti zanimajo za trgovino, so stranke veliko bolj zadovoljne, kot pa tam, kjer potrošniški sveti spijo.

Mlečne kuhinje na vseh šolah

V Kranju je tudi velika potreba po otroških vrtnicah in zavetiščih. Vrtec »Tugo Vidmar« obiskuje 88 otrok, v vrtec »Tatjana Odrove« pa za-

Prvi avgust je praznik krajnske občine. Na ta dan 1941. leta so počile prve uporniške puške. Kranjčani so vsa leta okupacije odločno kljubovali nacistom. Marsikateri borec se ob osvoboditvi ni več vrnil iz gozdov, marsikateri interniranec ne iz taborišča in le redko iz begunjskih zaporov. Vse to je zdaj za nami. Ostali so le spomini na tiste najtežje dni v zgodovini občine, ki jim je posvečen ta praznik. Ob vsakem občinskem prazniku ugotavljajo občani Kranja tudi uspehe svojih prizadevanj v gospodarstvu, kulturi, šolstvu, zdravstvu itd. O gospodarskem napredku, o uspehih v družbenem upravljanju in o skrbi za delovnega človeka bodo bralcem največ povedale naslednje besede.

haja 55 otrok. V teh dveh ustanovah so predvsem otroci zaposlenih mater, ki morajo same skrbeti zanje. Soloobvezni otroci imajo zavetišče in hrano v Šolski kuhinji. Tudi tja zahajajo le-

Šolska kuhinja je odprta tudi v počitnicah. Učencem in dijakom kosilo v vrtni senci poleti zelo dobro tekne.

tisti učenci in dijaki, katerih starši so zaposleni. V Šolski kuhinji se hrani 115 otrok, 82 pa se jih zadržuje v njej tudi med odsotnostjo staršev. Takih ustanov bi bilo treba v občini več. Na vseh šolah so ustanovljene tudi mlečne kuhinje, za katere prispeva občina 2.200.000 din na leto. Otroci dobivajo vsak dan topel obrok mleka, kave ali čaja. Svet za socialno varstvo si prizadeva, da bi mlečne kuhinje sčasoma postale šolske kuhinje. Ponekod že sedaj nudijo otrokom razen malice še nekatere preprostejše jedi — enolončnice. Na Planini bo že to jesen vseljiv nov vrtec, v katerem bo prostora za 80 otrok. V vrtcu »Tatjana Odrove« bodo po preselitvi uredili prehodni materinski dom in otroške jasil, ki jih v Kranju zelo pogrešajo.

Slabotni otroci odhajajo v kolonije

V zdravstvene kolonije je odšlo letos nad 300 otrok z območja občine. Občinski ljudski odbor je prispeval zanje 2 milijona din. Starši pošiljajo svoje otroke radi na morje. Tudi za prispevek, ki ga dajo sami, jim ni žal, ker se otroci vračajo z letovanj zdravi, zagoreli in zadovoljni. Ta skrb zanje se obrestuje tudi pri učnih uspehih, saj otroci po takem oddihu med šolskim letom ne obolijo tako pogosto.

Sola na Trsteniku bo dograjena še letos

V osnovnošolskih ambulantah je bilo lani pregledanih 2467 otrok. V občini sta tudi dve šolski zobni ambulanti, od katerih je bila ena odprta lansko jesen. V obeh ambulantah so lani pregledali in popravili zobe nekaj nad 5000 otro-

kom. Otroke do šestega leta starosti vodijo matere v otroški dispanzer in posvetovalnico, kjer so lani pregledali 2887 otrok. Posvetovalnice za otroke so tudi v nekaterih okoliških krajih: v Dupljah, Goričah, Preddvoru, Senčurju, Mavčičah, Voklem in na Jezerskem. Otroški ambulanti sta za sedaj samo dve, v Kranju in v Stražišču, medtem ko so jo v Besnici zaradi premajhnega zanimanja prebivalcev ukiniteli.

Izdatki za zdravstvo, ki jih ima občina, so kar precejšnji. Samo za preventivo je letos namenjenih 13 milijonov din, lani pa je bila ta vsota le za 100 tisoč din manjša. Za zdravljenje tuberkuloze, raka in nekaterih drugih bolezni je bilo lani izdanih 8 milijonov din in tudi letos je za te bolezni predvidena približno enaka vsota. Samoplačnikom — obrtnikom, kmetom — je občina v letu 1956 prispevala za zdravljenje 1 milijon 700 tisoč din. Zdravilo se je približno 3000 ljudi.

Zadnje čase posvečajo zdravju delavcev več pozornosti tudi tovarne. Bolnike pošiljajo na okrevanje in ponekod bodo prispevali nekaj denarja tudi za pregled delavk glede morebitnih rakavih obolenj.

Vsako leto več kmetijskih pridelkov

V zadnjih desetih letih je kmetijstvo na območju krajnske občine napravilo velik razvoj. Zlasti se je povečal hektarski donos krompirja, ki je znašal lani 170 centov. Od leta 1947 do 1955 je bil povprečen donos 128,5 centov. Pridelke pšenice se je od leta 1947 povečal od 8,9 centa na 17 centov, pridelek rži pa od 8,6 centa na 11,5 centa. Število živine se med tem ni pomno-

Pogled na plantažni nasad sadnega drevja na Državnem kmetijskem posestvu v Preddvoru

žilo. V občini je zdaj okoli 9500 krav s povprečno mlečnostjo 1600 litrov. Odkup mleka se je zadnje leto zelo povečal. Mlekarna Kranj je v letu 1955 odkupila 3.372.000 litrov, lani pa 4.188.000 litrov. Potrošnja mleka na prebivalca je kljub večjemu odkupu še vedno zelo majhna, čemur so verjetno vzrok previsoke cene.

V občini je 18 kmetijskih zadrug. Lani so ustvarile 877 milijonov bruto dohodka, od tega samo krajnska 183 milijonov in nakelška 99 milijonov. Vse zadruga so imele lani 56 milijonov dobička, ki so ga razdelile na različne sklade.

Precejšen razvoj so napravila tudi državna posestva. Teh je v občini šest. Z izjemo Senčurja so dosegla pri kravah povprečno mlečnost dva tisoč litrov, v Preddvoru pa celo 2500 litrov. Na vseh posestvih pridelujejo predvsem semen-ske pridelke. V Zabnici sadijo veliko zelenjave za trg, v Kranju pa gojijo razen povrtnine tudi cvetje. Kmetijsko posestvo v Preddvoru ima 15 hektarov plantažnih nasadov sadja. Največ je jablan in brusik. Za te namene so izdali veliko denarja, vendar se mladi nasadi že obrestujejo.

To bo mamica vesela! Sinček se je od zadnjega tehtanja v dispanzerju spet zredil

V občini se je lani nabralo v sklad za kmetijstvo 18,5 milijonov din. Večino kreditov so dobile kmetijske zadruga, ker državna posestva niso predložila potrebnih elaboratov. Letos je za kmetijstvo na razpolago le okoli 7 milijonov din, ki so namenjeni v prvi vrsti državnim kmetijskim posestvom.

Osemletke še to jesen

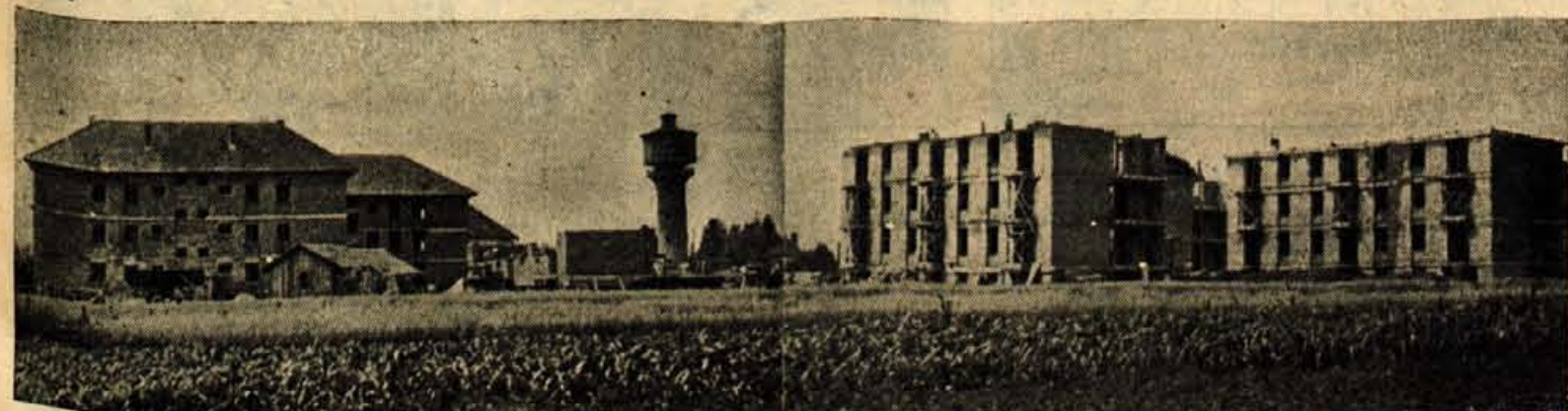
V jeseni bodo v občini Kranj začeli uresničevati šolsko reformo. Ustanovljenih bo osem popolnih osemletnih osnovnih šol, ki bodo vezane na podružnične šole v okolici. Letos bo dokončno zgrajena tudi osnovna šola na Trsteniku, za katero je prispevala občina 12 milijonov din, za nadaljevalna dela na stražiški šoli pa je namenjenih 38 milijonov din. Svet za šolstvo pri ObLO Kranj je izdelal za gradnjo šolskih splotij osemletni perspektivni načrt, po katerem bo že naslednje leto dokončana šola v Stražišču in povečana šola v Goričah. Čez dve leti predvidevajo, da bo sezidana tudi osnovna šola na Planini, v letu 1960 pa nova šola v Senčurju. Leta 1961 naj bi bila zgrajena šola v Preddvoru, naslednje leto v Predosljah, leta 1963 v Besnici in leta 1964 nova šola v Trbojah. Izvedba tega programa pa je seveda odvisna od materialnih sredstev, ki bodo v prihodnjih letih na razpolago za šolstvo. Brez primernih šolskih prostorov pa seveda uresničevanje šolske reforme ne bo tako uspešno, zato bo za Občinski ljudski odbor gradnja novih šol v prihodnjih letih ena najpomembnejših nalog.

Takole je na Savskem mostu vsak dan ob dveh popoldne, ko delavci zapuščajo tovarne. Vrsta avtobusov ter množice pešcev in kolesarjev hitijo na vse strani. Vsakdo bi bil rad kar se da hitro doma, saj se kosilo po osemurnem delu že kar prileže.

Enajst avtobusov podjetja »Avtopromet« Kranj prevažajo delavce iz krajnskih tovarn v Senčur, Preddvor, Cerklje, Brnike, Golnik, Trstenik, Vodice, Voglje, Ljubljano in še v nekatere druge kraje. Tovarna »Iskra« prevažajo s petimi lastnimi avtobusi na delo in domov 430 delavcev, 300 delavcev iz »Iskre« pa se vozi tudi z avtobusnim podjetjem »Avtopromet« Kranj in »Transturist« Skofja Loka. Za delavce so ti prevozi zelo ugodni, saj jim je prikrajšana dolga pot s kolesi, razen tega pa prihajajo na delo spočiti.

V pričujočem sestavku pa seveda niso opisane vse dejavnosti v občini. Tako industrija sploh ni omenjena, čeprav je to ena najvažnejših gospodarskih panog. O njej smo že veliko pisali, zato smo danes skušali nanizati nekaj podatkov kmetijstvu, trgovini, zdravstvu, šolstvu in stanovanjski izgradnji. Številke bodo lahko bralcem marsikaj ponazorile.

Pri Vodovodnem stolpu v Kranju bo čez nekaj let zraslo drugo mesto. V stanovanjskih blokih na tem območju bo prostora za 1500 ljudi.

NA SLEDI ZA ŽIVLJENJEM IN DELOM KAMNIČANA SMOLNIKARJA — SOCIALISTIČNEGA UTOPISTA

GORENJSKI ROJAK — DRUŽBENI REFORMATOR V ZAČETKU XIX. STOLETJA

Od sredine prejšnjega stoletja, ko se je začelo pri Slovencih in v stari Avstriji sploh izseljevanje v razne dele sveta, je odšlo iz naših domačih krajev na tisoče rojakov, večino njih je odgnala v svet želja po boljšem kosu kruha, drugi pa so odšli zdoma zaradi morebitnih nesoglasij, nekaj tudi iz pustolovskih nagibov.

Mnogo naših ljudi se je v tujem svetu postavilo še kar zadovoljivo na noge, nekateri od njih pa so dobili celo slavno ime, med njimi tudi:

ANTON BERNARD SMOLNIKAR
(1795—1869)

Med zdomarje, ki so odšli v svet, štejejo tudi kamniškega rojaka Andreja Bernarda Smolnikarja, ki je bil še pred nastopom Engelsa in Marxa bореc za socialne pravice delavskega razreda, v tistem času, ko je bil naš človek še tlačan in delavec, navaden robotnik brez človeških pravic in so sodili tedanji kapitalistični in tudi cerkveni vlastodržci napredne ideje tega našega rojaka za prenapete in neizvedljive; prav zato je umrl v tistem času, ki zanj in njegove ideje ni imel razumevanja. Njegovo delovanje je še danes precej nepreiskano.

**STANKO ZELE RAZISKUJE
SMOLNIKARJEVO ŽIVLJENJE**

Naš slovenski rojak Stanko Zele, prevajalec, umetnostni zgodovinar in akademski slikar, rojen 10. novembra 1895 v Radhovi vasi pri Pivki na Krasu, ki živi in deluje v Chicagu v ZDA, pa mi sporoča v zadnjem pismu, da bo te počitnice odšel v Pensilvanijo, v nekdanjo Smolnikarjevo socialistično kolonijo in bo skušal zbrati podatke, da dopolni svoje zapiske, ki jih je že doslej zbiral o tem našem socialističnem utopistu že vsa leta doslej, odkar znanstveno proučuje Smolnikarjevo življenje in delo.

Življenje in delo gorenjskega rojaka Antona Bernarda Smolnikarja je doslej še vse premalo preučeno, pregledano in ocenjeno. Kakor je ugotovil doslej Stanko Zele, je o Smolnikarju precej netočnih podatkov, ki so jih razširili o njem njegovi nasprotniki. Za tiste čase je bil mož sila napredna in borbena pojava, ki se je spuščal v boj s finančnimi mogočniki, pa tudi z ozkocrsnimi cerkvenimi krogi. Bil pa je pomemben člen v borbi naprednih mislecev in na strani ideologije proti zapostavljanju delavskega razreda, duhovni tiraniji in zaostalosti.

**A. B. SMOLNIKAR —
KAMNIŠKI ROJAK**

Anton Bernard Smolnikar se je rodil v Kamniku proti koncu 18. stoletja (po dosedanjih ugotovitvah leta 1795). Mali Andrej Bernard je obiskoval osnovno šolo v domačem kraju. Kamnik je bil že tedaj med glavnimi kranjskimi mesti in kamniško šolo štejejo med najstarejše šole na slovenskem podeželju. Stari kamniški viri navajajo, da je imel Kamnik svojega učitelja že leta 1291. Tega leta si je kamniški učitelj Friderik kupil

lastno hišo za šolske namene. V času, ko se je rodil A. B. Smolnikar pa je imel Kamnik že tudi svojo prvo strokovno šolo, v njej so med drugim poučevali tudi čipkarstvo in tako štejejo to šolo, ustanovljeno leta 1788 za eno prvih industrijskih strokovnih šol na slovenskem ozemlju.

Nekaj let pred rojstvom malega Smolnikarja so v Kamniku opravljali šolski pouk po koedukaciji, se pravi, štečki so obiskovali svoje, deklice pa svoje razrede.

SMOLNIKAR KOT FILOZOF

Ko je Smolnikar dokončal osnovno šolo v rojstnem Kamniku in so poznali njegove intelektualne sposobnosti za nadaljnje učenje, so ga poslali v ljubljansko gimnazijo.

Že v gimnaziji je pokazal svoje izredne zmožnosti, vlekel ga je na vseučilišče, kjer si je želel razširiti svoje znanje. Hotel je študirati filozofijo in družbene vede, a mu domači te želje niso uslišali. Z izgovorom, da nimajo sredstev, so ga primorali, da je odšel v lemenat in se pripravil na duhovniški stan. Mladí mož je vedel, da tega poklica ne bo nikoli opravil z veseljem in zavestjo, zato se je počutil v semenišču kakor v zavodu, kamor je bil poslan s silo.

Kljub mnogim neprilikom v semenišču je dokončal lemenat z odliko in bral leta 1820 prvo mašo. Kot mlad kaplan je služboval na več krajih, tako v Notranjskem in v Skofji Loki na Gorenjskem.

Ceprav je bil v duhovniškem talarju, so bili njegovi nazori v nasprotju s tedanjimi cerkvenimi dogmami, nazori in prepisi.

**IZ PREGNANCA —
UNIVERZITETNI PREDAVATELJ**

Puntarskega in samovoljnega upornika z naprednimi idejami se je hotel domači kler odkrižati, zato so ga poslali na prevzgojo v benediktinski samostan v Sentpavel na Koroškem. Stroga disciplina v tem koroškem samostanu naj bi ga spokorila, mu skrhala socialistične ideje in ga spravila na prava pota, ki so jih prepisovale cerkvene dogme. Gorenjski rojak pa si je v novem okolju pridobil tako dober glas, da so ga postavili celo za predavatelja na celovski teološki fakulteti.

Univerzitetni predavatelj Anton Bernard Smolnikar se je začel nato še bolj poglabljati v družboslovje in se je navzel naukov takratnih socialističnih reformatorjev, takoiimenovanih utopisov.

**V BORBI ZA PRAVICE
IZKORIŠČANIH DELAVCEV**

Zaradi ozkocrsnosti tedanje družbe v Avstriji tudi Smolnikar ni mogel doma izvajati svojih načel. Zato je Smolnikar sprevidel, da v takih pogojih tedanji proletarec ne more uspevati. Smolnikar je obsodil izkoriščanje vodilnega razreda in prekel nasilni kapitalizem in mu napovedal propad in uničenje.

S takimi svojimi izjavami je seveda prišel v nemilost pri tedanji gospodski. Uvidel je, da v tedanji Avstriji in Evropi zanj ni obstanka, saj je bilo to v času nasilnega Metternicha in njegovega absolutizma, in v času, ko je imel zaradi svojih naprednih idej sitnosti z oblastmi tudi naš pesnik France Prešeren.

Zato se je A. B. Smolnikar odločil, da bo tudi sam zapustil Avstrijo, ki je dušila vsako napredni misel in socialno reformo in se je odločil za pot v novi del sveta, preko velike luže.

Smolnikar, ki je bil vse bolj filozof — sociolog kakor duhovnik, je imel s svojimi uradnimi predstojniki čedalje večje in večje sitnosti. Preden se je odpravil na pot, je izpovedal, da je kapitalizem le prehodna družbena stopnja, ki odmira in napovedal socializem, ki bo zgrajen na mirnem način — pač v smislu tedanjih utopistov — in se je zavzemal tudi za mir in proti vojnarn.

SMOLNIKAR V AMERIKI

V novem svetu, v Ameriki, se je Smolnikar vrgel z vso vneto v boj za napredna načela. Posluževal se je tudi prižnice in je iz Amerike zlasti obsojal zaostale razmere v domovini, tako na Kranjskem, Avstriji in v vsej Evropi in je obsodil škofo in papeže, pa tudi tedanje cesarje.

Vse, ki so upravljali v Evropi z usodo ljudi, njihovimi telesi in dušami, je obsodil v velikonočni pridigi 1. 1833 v Bostonu in jih je javno prekel in celo izobčil iz katoliške cerkve. To je bila vsekakor velika puntarija, ker je cesarje in kralje in celo samega papeža javno izobčil iz verske skupnosti.

Ta njegov nastop je seveda povzročil komentarje in zato je moral Smolnikar zapustiti svoje dotodanje službeno mesto, župnijo v Bostonu, in se je nato sell nekaj časa po Amerik Kasneje se je vrnil za nekaj časa še v Evropo, kjer se je spoznal tudi z literaturo Karla Marxa. Leta 1844 — tako trdijo viri — se je naš gorenjski rojak ob vrnitvi v Evropo spoznal osebno s Friderikom Engelsom (1820—1895), najozjim Marxovim sodelavcem.

**GORENJSKI ROJAK
KOT ČASOPISNI IZDAJATELJ
V AMERIKI**

Smolnikar sam ni imel dovolj znanstvene podlage za spoznanje vseh potrebnih naprednih idej in tudi ni imel dovoljnega števila sodelavcev za izvedbo socialističnih načrtov, čeprav je sodeloval na nekaterih kongresih in bil celo v predsedstvu takratnih revolucionarnih socialističnih zborovanj v Ameriki.

Smolnikar je izdajal nemški časopis in v njem širil napredne ideje, a v ameriški deželi ni našel dovolj razumevanja in je umrl pozabljen. Zato bo hvalevredno, če nam bo Stanko Zele, ki proučuje življenje in dela gorenjskega socialističnega utopista posređoval še kaj novih podatkov.

JOZE ZUPANČIČ

VIGENCY ROMAN

57

Dominikov obraz je potemnel in nekako zakrknil. »O, imel sem dosti opraviti,« je rekel, kakor bi nerad govoril o tem. »V Gradcu niti prenočišča nisem mogel dobiti in sem dve noči prespal v kolodvorski čakalnici. Tudi sem se z gospodi nekam težko pomenil, saj veš, moja vojaška nemščina ni prida — in trdi so, tako trdi, kakor Židje! Pa saj to je menda židovska družba, če se ne motim. No, meni je vseeno, denar je denar, vsak ima cesarsko podobo. Tole naročilo je šele za začetek, ko ga izgotovim, mi bodo še naročili, sem se že domenil z njimi. Družba dela železnice in ne moreš si misliti, koliko takale družba potrebuje blaga!«

»Kje pa si pravzaprav bil?«

»V Gradcu vendar. Ali ti nisem povedal?«

»Pri tisti družbi, ki se zdaj pogaja s Španom za veliko naročilo?« Tudi Ana je nekaj slišala govoriti o tem.

»Pri tisti, da. Ampak Špan... Veš, mislim, da on ne bo dobil tistega naročila.«

»Saj je že delavce najel v ta namen.«

»Čeprav. Jih bo pač meral odpustiti. Družba da naročilo tistemu, ki dela ceneje.«

Ana ga je osuplo gledala. »Pa ne, da bi bil ti...?«

»Jaz!« je rekel Dominik in se udaril po prsih. »Jaz sem prevzel! Zakaj bi ne? Mar nimam pravice zaslužiti kakor drugi?«

Ana je zaslutila skrito malopridnost, toda bila je preveč zaverovana v Dominika, da bi ji prišla do dna. Samo negotovo je rekla:

»Mislim, da ni navada drugemu prevzemati naročila. Naši mojstri ne delajo tega. Ljudje ti bodo zamerili.«

»Ljudje?« se je porogal Dominik. »Kaj so mi mar ljudje? Ljudje čakajo, kdaj me bodo videli na psu, pa ne bodo pričakali! To je! Trgovina ne pozna prijateljev in ne sosédov. Ali Špan ne dela ravno tako? Zaradi njega hirajo mali mojstri! Zakaj naj bi jaz ne smel, kar sme on?«

»Najbrž imaš prav,« je negotovo odvrnila Ana. Njegova silovitost jo je prevzemala, bala se je je in hkrati bi se ga bila rada oklenila prav zato, ker je tako odločen, možat in brezobziren. Kakor iskra jo je prešinilo: — Ta človek bo dosegel vse, kar bo hotel! Drugega kova je, kot mi. —

Dominik se je naslonil na mizo, široko je razprl komolce in je bil videti tako samozavesten, kakor še nikoli. Ana je komaj mogla razumeti, kakšna velika sprememba je nastala v njem od tistega večera, ko ga je prvič videla. Takrat je bil samo mlad fant, podjeten in prav kovaško neotesan, zdaj pa je sedel pred njo mož, podjetnik. Bahato ji je razlagal:

»Vsa kolesa bom zavrtel, Ana! To bodo Kroparji zijali, boš videla! To uro še nimam nič, toda v pogodbi so tisočaki! Ne bo dolgo, ko bom zaslužil več kot vsi drugi!«

»Iz srca ti privoščim,« je rekla prijazno.

»Verjamem, tebi že.« Vstal je in brskal po žepih svoje suknje. Izvlekel je droben zavojček in ji ga potisnil v roke. »Tole sem ti prinesel, če boš marala.«

Odmotala je papir in razgrnila rožasto svileno ruto, obrobjeno z resicami. Globoko je zajela sape, bila mu je tako hvaležna, tako zelo hvaležna! »Pa da si se spomnil name, Dominka?« je rekla nežno.

»Vso pot sem mislil nate,« je rekel in njegov glas je postal mečji, dobil je prizvok, ki se ga je Ana tako dobro spominjala od velikonočnega jutra. Primaknil se je bliže k njej in jo gladil po roki. »Ne vem, kako me sodiš. Morebiti misliš, da sem vzel nase več, kot bom zmogel. Toda jaz sem vse premislil in zdaj, ko je ta zadeva z vigencem urejena, me nič več ne skrbi. Ti mi samo reci, če me maraš... Ana!«

30

TOMOVE PRIGODE

PRILEDIL: IVAN ABRAM

117.

Toda tudi ta zamisel, ki naj bi rešila moreče vzušje, je vzbudila le malo navdušenja in še tisto je brž splahnelo. Tom je skušal z nekaterimi drugimi skušnjavami, ki pa tudi niso imele učinka. Joe je sedel skrušen na pesku in žalostno spregovoril: »Fantje, končajmo to pustolovščino. Jaz bi šel rad domov!« — »Nikar, Joe,« je tolažil Tom. »Pomislil samo, kak ribolov bo tukaj.«

118.

Toda Joe se ni dal potolažiti. Tom, ki je bil podobno razpoložen, je skušal čimbolj zatajiti svoje občutke. »Veš kaj, Huck, dovolila bova temu dojenčku, da gre k mami. Revček, mamo bi rad videl. Midva pa ostaneva tukaj, ali ne Huck? Naj gre, kamor hoče.« Joe se je začel pripravljati za odhod. Toda kmalu je tudi Hucka premagalo, tako da se je tudi on napatil z otoka.

119.

Tom ju ni mogel več zadržati, ko pa jima je povedal, kaj je doživel včeraj, ko je poslušal razgovor doma pod posteljo, sta Huck in Joe zagnala bojni krik in dejala, da se ne bi odpravila, če bi jima Tom to prej povedal. Dečki so se premislili in se veselo vrnili v taborišče ter se ponovno lotili zabav. Po kosilu je Tom dejal, da bi se rad naučil kadiati. Tudi Joe je brž pristavil, da bi rad poizkusil.

120.

Huck je napravil pipe in jih natlačil. Razen njega oba novince nista dotlej še nikoli kadila drugega kot cigarete, zvite iz trinega listja. Zdaj pa sta se zleknila, se oprla na komolce in jela s precejšnjim nezaupanjem puhati. Kašljala sta in kašljala. Pogovor je tekel polagoma in brez prave zveze. Tudi nekam čudno so začeli pijavati, slabo jim je postajalo. Oba — Tom in Joe sta postajala čedalje bolj bleda...

RIBE: MILAN BATISTA